

Арина ФРУМКІНА
Олександра ЗЛАТОВЛАСОВА

Стилiстика китайської мови
《汉语文体学》专业基础外语课程方法教材

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ГЕРМАНСЬКИХ ТА СХІДНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ

Арина ФРУМКІНА
Олександра ЗЛАТОВЛАСОВА

СТИЛІСТИКА КИТАЙСЬКОЇ МОВИ
《汉语文体学》专业基础外语课程方法教材

УДК 811.581'38:378.147

Зл67

Фр82

Укладачі: д. пед. н., к. філол. н., доцент Арина Фрумкіна
викладач Олександра Златовласова

Надруковано рішенням Навчально-методичної ради Міжнародного університету, протокол № 9 від 17.02.2026 р.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету іноземних мов
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.
Д. Ушинського» **Олександра ПОПОВА;**

кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри журналістики
та мовної комунікації Одеського національного морського університету
Вікторія СІКОРСЬКА.

Сучасний розвиток міжнародної комунікації зумовлює зростання ролі китайської мови у світовому освітньому та науковому просторі. У зв'язку з цим важливим є формування у здобувачів вищої освіти не лише мовної, а й стилістичної компетентності, що передбачає розуміння особливостей функціонування мовних засобів у різних типах дискурсу. Навчальний посібник «Стилістика китайської мови» призначений для здобувачів вищої освіти спеціальності В11 «Філологія», які вивчають китайську мову. Його метою є формування знань про стилістичні особливості китайської мови та розвиток умінь аналізувати й використовувати стилістичні засоби у мовленні. Посібник містить теоретичний матеріал і практичні завдання, спрямовані на розвиток навичок стилістичного аналізу текстів та удосконалення комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти.

**Фрумкіна А. Л., Златовласова О. В. Стилістика кітайської мови:
навчальний посібник. Міжнародний університет: Одеса, 2026. 156 с.**

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Мета і завдання дисципліни	7
Тематичний план дисципліни.....	8
Методичні рекомендації до видів навчальної діяльності	10
Лекції.	10
Практичні заняття	11
Самостійна робота.....	12
Підготовка до підсумкового контролю	12
Оцінювання	13
Шкала оцінювання за системою ECTS	15
Види контролю та розподіл балів.....	15
Лекція 1. Стилїстика мовлення: предмет і завдання	18
Лекція 2. Принципи стилїстики мовлення	22
Лекція 3. Метафора як стилїстичний засїб	25
Лекція 4. Порївняння в стилїстицї мовлення.....	29
Лекція 5. Гїпербола: види та функцїї	33
Лекція 6. Антитеза як стилїстична фігура	36
Лекція 7. Паралелїзм у мовленнї	39
Лекція 8. Риторичне запитання	43
Лекція 9. Метонїмїя в стилїстицї.....	46
Лекція 10. Стилїстичнї засоби в мовленнї	49
Практичнї завдання	52
Практичне заняття 1. 语言风格概览.....	52
Практичне заняття 2. 文体学的基本原则.....	55
Практичне заняття 3. 比喻作为修辞手法.....	58
Практичне заняття 4. 比较在修辞手法表达中的运用	61
Практичне заняття 5. 夸张的类型与功能.....	64
Практичне заняття 6. 对比作为修辞手法.....	67

Практичне заняття 7. 排比在语言表达中的运用	70
Практичне заняття 8. 反问修辞手法的表达功能与运用	73
Практичне заняття 9. 借代修辞手法在语言表达中的运用.....	77
Практичне заняття 10. 语言表达中的修辞手法运用	80
Практичне заняття 11. 修辞手法学习资源与跨主题拓展.....	83
Практичне заняття 12. 跨文化修辞手法应用实践	88
Практичне заняття 13. 综合实践：比喻与比较在修辞手法中的运用	92
Практичне заняття 14. 综合实践：夸张与对比在修辞手法中的运用	96
Практичне заняття 15. 排比与反问在修辞手法中的运用.....	103
Практичне заняття 16. 综合实践：借代与多种修辞手法的综合运用	108
Запитання для самоконтролю	114
Список використаної та рекомендованої літератури	120
Узагальнювальна таблиця ключових понять та стилістичних засобів мовлення	125
Короткий словник термінів	130
Словник українсько-китайських термінів.....	142

ВСТУП

Сучасний розвиток міжнародної комунікації, академічної мобільності та міжкультурної взаємодії зумовлює зростання ролі китайської мови у глобальному освітньому й науковому просторі. У цих умовах особливого значення набуває підготовка фахівців-філологів, які володіють не лише мовною системою китайської мови, а й здатні глибоко розуміти її стилістичні особливості, риторичні традиції та специфіку функціонування мовних засобів у різних типах дискурсу. Стилїстика китайської мови є важливою складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти, оскільки вона дозволяє осмислити закономірності використання мовних одиниць у конкретних комунікативних ситуаціях, формує навички аналізу текстів і сприяє розвитку мовленнєвої компетентності.

Стилїстика як галузь мовознавства досліджує функціонування мовних засобів у різних стилях мовлення, закономірності їх відбору й поєднання залежно від комунікативної мети, жанру, адресата та культурного контексту. У випадку китайської мови ці процеси мають низку специфічних рис, пов'язаних із типологічними особливостями мови, її тональною системою, ієрогліфічною писемністю, а також багатовіковою риторичною традицією, що сформувалася в межах китайської філософії, літератури та культури. Вивчення стилїстики китайської мови дає змогу зрозуміти механізми створення образності, експресивності та прагматичного впливу мовлення, а також сприяє формуванню навичок інтерпретації та перекладу текстів різних жанрів.

Навчальний посібник «Стилїстика китайської мови» підготовлено з метою методичного забезпечення дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності В11 «Філологія», які вивчають китайську мову. Видання спрямоване на формування системних знань про стилїстичну організацію китайського мовлення, розвиток умінь аналізувати стилїстичні засоби та риторичні прийоми, а також удосконалення навичок роботи з текстами різних функціональних стилів.

Основною метою навчального посібника є поглиблення теоретичних знань про стилістичні особливості сучасної китайської мови та формування практичних умінь застосовувати стилістичні засоби у процесі усної та письмової комунікації. Досягнення цієї мети передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними поняттями стилістики, аналіз риторичних фігур і мовних прийомів, вивчення функціональних стилів китайської мови, а також опрацювання практичних завдань, спрямованих на розвиток аналітичного мислення та комунікативної компетентності.

Структура посібника побудована відповідно до логіки викладання дисципліни та включає теоретичні матеріали, що розкривають основні положення стилістики китайської мови, а також систему практичних завдань, запитання для самоконтролю, методичні рекомендації та термінологічний словник. Така організація матеріалу забезпечує поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю та сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх філологів.

Навчальний посібник «Стилiстика китайської мови» покликаний сприяти поглибленню лiнгвiстичних знань здобувачiв вищої освіти, формуванню навичок стилістичного аналізу та розвитку здатності до ефективної міжкультурної комунікації в китайськомовному середовищі. Він може бути використаний у процесі аудиторної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти, а також як допоміжний матеріал під час підготовки до практичних занять і виконання дослідницьких завдань.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Стилістика китайської мови» є формування у студентів бакалаврського рівня системного розуміння сучасної китайської мови як лінгвокультурного та стилістичного феномену, поглиблення знань про історичний розвиток китайської мови та її стилістичних особливостей, а також розвиток практичних навичок мовного аналізу, перекладу та міжкультурної комунікації. Дисципліна спрямована на підготовку фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність у сфері китаєзнавства, викладання, наукових досліджень і перекладу з урахуванням стилістичних та соціокультурних аспектів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Стилістика китайської мови» є:

- дослідити історичний розвиток китайської мови та її стилістичні системи;
- визначити особливості функціонування китайської мови у різних стилях і жанрах мовлення;
- опанувати методи аналізу мовних одиниць з точки зору стилістики та їх значення в комунікативному контексті;
- поглибити знання про взаємозв'язок мови та культури, зокрема культурні норми, традиції та цінності, що впливають на мовну поведінку;
- розвинути практичні навички усного та письмового мовлення, перекладу та редагування текстів різних функціональних стилів;
- здійснювати порівняльний аналіз китайської мови з іншими східними мовами та мовами світового масштабу з урахуванням стилістичних особливостей;
- формувати здатність до самостійного наукового дослідження стилістичних явищ, розробки навчальних і професійних проєктів у галузі китаєзнавства.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

1. Стилістика мовлення: предмет і завдання (поняття стилістики; місце дисципліни в системі мовознавства; історія формування стилістичної традиції; сучасні напрями дослідження стилістики мовлення).
2. Принципи стилістики мовлення (основні вимоги до добору та організації мовних засобів; точність, адаптивність, виразність; відповідність мовлення меті спілкування та мовленнєвій ситуації).
3. Метафора як стилістичний засіб (структура та типи метафор; образотворча, експресивна та оцінна функції; принцип доцільності використання метафор у мовленні).
4. Порівняння в стилістиці мовлення (структура порівнянь: об'єкт, образ, ознака; прості та розгорнуті порівняння; функції порівняння та стилістична доцільність).
5. Гіпербола: види та функції (кількісна та якісна гіпербола; експресивна, оцінна та акцентуюча функції; правила застосування в різних жанрах мовлення).
6. Антитеза як стилістична фігура (структура та семантичні основи антитези; логічна та емоційна функції; стилістична доцільність протиставлень у мовленні).
7. Паралелізм у мовленні (повний та частковий паралелізм; функції ритмізації та структурної організації тексту; взаємодія з іншими стилістичними фігурами).
8. Риторичні запитання (ознаки та структура риторичних запитань; вплив на адресата; використання у художньому, публіцистичному та ораторському мовленні; принцип помірності).
9. Метонімія в стилістиці мовлення (пряме та перенесене значення; основи перенесення на суміжні об'єкти; лаконічність, виразність та узагальнювальна функція; стилістична доцільність).
10. Стилістичні засоби в мовленні (комплексне використання метафор, порівнянь, гіпербол, антитез, паралелізмів та інших засобів;

особливості усного та художнього мовлення; принцип доцільного застосування стилістичних засобів для підвищення ефективності комунікації).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекції.

Лекційні заняття з дисципліни «Стилістика китайської мови» спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про основні теоретичні засади стилістики як галузі мовознавства, а також про специфіку функціонування стилістичних засобів у сучасній китайській мові. Під час лекцій розглядаються ключові поняття стилістики, принципи організації мовлення, особливості використання мовних одиниць залежно від комунікативної мети, жанру, адресата та соціокультурного контексту. Особлива увага приділяється аналізу риторичних засобів китайської мови, їхній ролі у створенні образності, експресивності та прагматичного впливу мовлення.

У лекційному курсі послідовно висвітлюються теоретичні положення стилістики китайської мови, зокрема характеристика функціональних стилів, система стилістичних засобів та риторичних фігур, особливості їх використання у різних типах текстів. Розглядаються такі стилістичні явища, як метафора, метонімія, гіпербола, антитеза, паралелізм, повтор, риторичне запитання та інші прийоми, що широко використовуються у китайській мовній практиці. Теоретичні положення супроводжуються прикладами з автентичних китайськомовних текстів різних жанрів – художніх, публіцистичних, наукових та публічних виступів, що сприяє кращому розумінню функціонування стилістичних засобів у реальному мовленні.

Лекції мають проблемно-аналітичний характер і передбачають поєднання пояснювального викладу матеріалу з елементами обговорення та аналізу мовних явищ. У процесі лекційного заняття здобувачі вищої освіти залучаються до осмислення стилістичних особливостей текстів, порівняння мовних засобів та визначення їхніх функцій у конкретних комунікативних

ситуаціях. Такий підхід сприяє формуванню аналітичного мислення та розвитку здатності до самостійної інтерпретації мовних явищ.

Здобувачам вищої освіти рекомендується систематично вести конспект лекцій, фіксуючи основні поняття, визначення, класифікації та приклади. Важливим елементом підготовки до подальших практичних занять є також самостійне опрацювання рекомендованої літератури, що дозволяє поглибити знання з окремих тем курсу та сформувати більш повне уявлення про стилістичну систему китайської мови. Особливу увагу слід приділяти засвоєнню термінологічного апарату дисципліни, оскільки правильне розуміння та використання стилістичних термінів є необхідною умовою для успішного аналізу текстів і виконання практичних завдань.

Практичні заняття

Практичні заняття з дисципліни «Стилістика китайської мови» спрямовані на закріплення теоретичних знань, отриманих під час лекцій, а також на формування у здобувачів вищої освіти практичних умінь аналізу стилістичних явищ китайської мови. Основною метою практичних занять є розвиток навичок виявлення, інтерпретації та функціонального аналізу стилістичних засобів у різних типах текстів, а також формування здатності свідомо використовувати мовні засоби залежно від комунікативної ситуації.

У процесі практичних занять здобувачі вищої освіти виконують різні види навчальних завдань, спрямованих на визначення стилістичних засобів у текстах, аналіз риторичних фігур, встановлення їхніх функцій та інтерпретацію стилістичних ефектів. Значна увага приділяється роботі з автентичними китайськомовними текстами різних жанрів – художніми, публіцистичними, науковими та публічними виступами. Така робота сприяє розвитку навичок стилістичного аналізу та формує у здобувачів вищої освіти здатність розпізнавати особливості мовних засобів у реальному мовленні.

Практичні заняття передбачають виконання вправ аналітичного та інтерпретаційного характеру, зокрема визначення стилістичних прийомів у

текстах, пояснення їхнього значення та ролі у створенні образності й експресивності мовлення, порівняння різних мовних конструкцій і встановлення їхніх стилістичних відмінностей. Окремі завдання можуть передбачати трансформацію мовних конструкцій, редагування текстів або створення власних висловлювань із використанням відповідних стилістичних засобів.

Важливим елементом практичних занять є колективне обговорення виконаних завдань, що дозволяє поглибити розуміння стилістичних явищ, виявити типові помилки та сформувати навички аргументованого пояснення мовних процесів. У ході такого обговорення здобувачі вищої освіти вчаться обґрунтовувати власні висновки, порівнювати різні інтерпретації тексту та застосовувати теоретичні знання для аналізу конкретних мовних ситуацій.

Самостійна робота

Самостійна робота є невід'ємною складовою засвоєння дисципліни та передбачає систематичне опрацювання теоретичних матеріалів, рекомендованої наукової літератури, словників і довідників з риторики та стилістики китайської мови.

Здобувачі вищої освіти виконують індивідуальні завдання, готують письмові аналітичні роботи, здійснюють порівняльний аналіз стилістичних явищ у китайській та українській мовах, працюють із текстами різних жанрів з метою виявлення специфіки мовних засобів. Особлива увага приділяється підготовці до обговорення проблем сучасного розвитку стилістики, інновацій у медійному дискурсі та міжкультурних аспектів риторики.

Самостійна робота сприяє формуванню навичок критичного осмислення теоретичних концепцій, узагальнення наукової інформації, логічного структурування матеріалу та самостійного планування навчальної діяльності.

Підготовка до підсумкового контролю

Підготовка до підсумкового контролю з дисципліни «Стилїстика китайської мови» передбачає систематизацію та узагальнення теоретичних

знань, отриманих у процесі вивчення курсу, а також удосконалення практичних навичок аналізу стилістичних явищ китайської мови. Здобувачам вищої освіти рекомендується повторити основні поняття і категорії стилістики, класифікацію стилістичних засобів та риторичних фігур, а також особливості їх функціонування у різних типах текстів.

Важливим етапом підготовки є опрацювання конспектів лекцій, матеріалів практичних занять та рекомендованої літератури. Особливу увагу слід приділити засвоєнню термінологічного апарату дисципліни, розумінню сутності основних стилістичних прийомів, а також умінню визначати їх у текстах та пояснювати їхню функцію у створенні змістового та емоційно-експресивного ефекту.

Під час підготовки до підсумкового контролю доцільно також виконувати практичні завдання, що передбачають аналіз стилістичних засобів у текстах, інтерпретацію риторичних фігур та порівняння мовних конструкцій. Така робота сприяє закріпленню теоретичних знань і розвитку навичок стилістичного аналізу.

Системна підготовка до підсумкового контролю забезпечує глибше розуміння стилістичних особливостей китайської мови та сприяє формуванню здатності застосовувати отримані знання у процесі аналізу текстів і професійної комунікації.

Оцінювання

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Стилїстика китайської мови» здійснюється відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації освітнього процесу за **100-бальною шкалою**. Така система оцінювання передбачає поєднання поточного контролю протягом семестру та підсумкового контролю у формі іспиту, що дозволяє комплексно оцінити рівень сформованості теоретичних знань і практичних умінь здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру і передбачає оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти під час лекційних та практичних занять. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за поточну роботу, становить **60 балів**. Оцінювання включає участь у практичних заняттях, виконання навчальних і аналітичних завдань, роботу з текстами китайською мовою, визначення та інтерпретацію стилістичних засобів, а також підготовку до обговорення теоретичних питань курсу. Під час поточного контролю враховується систематичність роботи здобувача, активність на заняттях, рівень засвоєння теоретичного матеріалу та здатність застосовувати отримані знання під час аналізу мовних явищ.

Особливу увагу приділено формуванню практичних умінь стилістичного аналізу китайськомовних текстів. У межах практичних занять здобувачі виконують завдання, що передбачають визначення стилістичних засобів і риторичних фігур у текстах, пояснення їх функцій, порівняння мовних конструкцій та інтерпретацію стилістичних ефектів. Оцінювання таких видів діяльності дозволяє визначити рівень сформованості аналітичних навичок, необхідних для роботи з текстами різних функціональних стилів.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту, максимальна кількість балів за який становить **40 балів**. Іспит спрямований на перевірку рівня засвоєння теоретичних положень дисципліни, розуміння основних понять і категорій стилістики китайської мови, знання системи стилістичних засобів і риторичних прийомів, а також уміння застосовувати ці знання під час аналізу мовних явищ. Завдання іспиту можуть передбачати відповіді на теоретичні питання, аналіз фрагментів текстів китайською мовою, визначення стилістичних засобів та пояснення їх функціональної ролі.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується шляхом додавання балів, отриманих здобувачем вищої освіти за результатами поточного контролю та іспиту. Така система оцінювання забезпечує об'єктивну та комплексну перевірку результатів навчання, дозволяє врахувати як рівень теоретичної

підготовки, так і сформованість практичних навичок стилістичного аналізу та роботи з китайськомовними текстами.

Шкала оцінювання за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Характеристика рівня знань та умінь
A	90 – 100	Відмінно – високий рівень знань і навичок, повне володіння обов’язковим матеріалом з незначними недоліками
B	82 – 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань і умінь, без суттєвих помилок
C	74 – 81	Добре – добрий рівень знань з невеликою кількістю помилок
D	69 – 73	Задовільно – середній рівень знань і умінь, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68	Достатньо – мінімально допустимий рівень знань і умінь
FX	35 – 59	Незадовільно з можливістю повторного складання за умови доопрацювання
F	1 – 34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Види контролю та розподіл балів

Для комплексного оцінювання результатів навчання з дисципліни «Стилістика китайської мови» застосовуються різні форми контролю, які дозволяють об’єктивно визначити рівень теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти, сформованість практичних умінь аналізу стилістичних явищ та здатність застосовувати отримані знання у процесі роботи з китайськомовними текстами.

Усне опитування проводиться під час практичних занять і передбачає перевірку засвоєння теоретичних положень дисципліни, знання основних понять і категорій стилістики китайської мови, а також розуміння функціонування стилістичних засобів у різних комунікативних ситуаціях. Під час усного опитування здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати

здатність пояснювати мовні явища, аналізувати приклади з текстів та аргументовано формувати власні висновки.

Письмове тестування та контрольні завдання спрямовані на перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу та здатності застосовувати знання у процесі виконання практичних завдань. Такі форми контролю можуть включати тестові питання, завдання на визначення стилістичних засобів у текстах, пояснення їх функцій, а також виконання аналітичних вправ, що передбачають роботу з китайськомовними текстами.

Презентація результатів виконаних практичних та дослідницьких завдань передбачає представлення здобувачами вищої освіти результатів індивідуальної або групової роботи, пов'язаної з аналізом стилістичних явищ китайської мови. Під час презентації здобувачі демонструють уміння систематизувати отримані результати, аргументовано пояснювати стилістичні особливості текстів і представляти результати власного дослідження у структурованій формі.

Виконання та захист індивідуальної роботи є важливим елементом навчального процесу і спрямоване на розвиток дослідницьких та аналітичних навичок. Індивідуальна робота може передбачати аналіз стилістичних засобів у конкретному тексті, дослідження риторичних фігур китайської мови або порівняльний аналіз мовних конструкцій. Захист індивідуальної роботи передбачає представлення результатів дослідження та аргументоване обґрунтування зроблених висновків.

Підготовка та робота на практичних заняттях оцінюється з урахуванням активності здобувачів вищої освіти, рівня підготовленості до занять, якості виконання навчальних завдань та здатності застосовувати теоретичні знання у процесі аналізу мовних явищ. Такий вид оцінювання стимулює систематичну роботу протягом семестру та сприяє формуванню практичних умінь стилістичного аналізу.

Модульний контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння матеріалу окремих тематичних блоків дисципліни. Завдання модульного

контролю можуть включати тестові питання, аналітичні завдання або письмові відповіді на теоретичні питання курсу.

Підсумковий контроль (іспит) є завершальним етапом оцінювання результатів навчання. Іспит передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичних положень стилістики китайської мови, знання основних стилістичних засобів і риторичних фігур, а також уміння застосовувати ці знання під час аналізу текстів. Результати іспиту разом із результатами поточного контролю формують підсумкову оцінку з дисципліни.

Розподіл балів за видами діяльності

Види навчальної діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за семестр
Відвідування лекцій	0.5	10	5
Робота на практичному занятті	1	16	16
Виконання завдань для самостійної роботи	8	3	24
Виконання модульного контролю	7,5	2	15
Підсумковий іспит	40	1	40
Разом за семестр	—	—	100

ЛЕКЦІЇ

Лекція 1. Стилїстика мовлення: предмет і завдання

Стилїстика мовлення є важливим розділом сучасного мовознавства, що досліджує закономірності функціонування мовних засобів у процесі реальної комунікації. На відміну від традиційної граматики, яка зосереджується на описі структури мови та встановленні нормативних правил її використання, стилїстика мовлення вивчає особливості добору, організації та поєднання мовних одиниць відповідно до конкретної комунікативної ситуації. Вона розглядає мову як динамічну систему, що реалізується у мовленні та підпорядковується певним комунікативним намірам мовця. Саме тому центральним питанням стилїстики є не лише правильність мовлення, а передусім його *доречність, ефективність і виразність* у певному контексті спілкування.

Предметом стилїстики мовлення виступає функціонування мовних одиниць у конкретному мовленнєвому контексті, а також їхня здатність створювати певний змістовий, емоційний або прагматичний ефект. Стилїстика досліджує, яким чином лексичні одиниці, словосполучення, синтаксичні конструкції, інтонаційні та риторичні засоби забезпечують реалізацію комунікативного наміру мовця та впливають на адресата. У цьому контексті мовні засоби розглядаються не лише як елементи мовної системи, а як інструменти організації висловлювання, що дозволяють досягати певної мети спілкування.

Важливим аспектом стилїстики мовлення є врахування *мовленнєвої ситуації*, у межах якої здійснюється комунікація. Мовленнєва ситуація охоплює сукупність чинників, що визначають умови спілкування: мету комунікації, статус і взаємини учасників спілкування, сферу діяльності, жанр висловлювання та соціокультурний контекст. Усі ці фактори безпосередньо впливають на вибір мовних засобів. Наприклад, мовлення у науковому тексті характеризується точністю, логічністю та нейтральністю, тоді як

публіцистичне або художнє мовлення може використовувати різноманітні засоби експресії та образності для посилення впливу на читача чи слухача.

Одним із ключових понять стилістики мовлення є **контекст**, який визначає значення та функцію мовних одиниць у конкретному висловлюванні. Контекст включає не лише мовне оточення слова чи фрази, але й позамовні чинники – ситуацію спілкування, культурні та соціальні умови, намір мовця. Саме контекст дозволяє правильно інтерпретувати зміст висловлювання та зрозуміти, чому в певній ситуації використано саме ті, а не інші мовні засоби.

До основних **завдань стилістики** мовлення належить *виявлення функціональних можливостей мовних засобів*. Це завдання передбачає дослідження того, яким чином різні мовні одиниці – слова, словосполучення, синтаксичні конструкції, інтонаційні моделі – можуть виконувати різні комунікативні функції у процесі мовлення. Одні й ті самі мовні засоби здатні набувати різного стилістичного значення залежно від контексту їх використання. Наприклад, певне слово може функціонувати як нейтральна одиниця в науковому тексті, але набувати емоційного або експресивного відтінку в художньому чи публіцистичному мовленні. Завдання стилістики полягає у виявленні цих потенційних можливостей мовної системи та описі умов, за яких вони реалізуються.

Іншим важливим завданням стилістики є *аналіз стилістичних засобів і фігур мовлення з погляду їхньої виразності та доцільності*. Стилiстичні засоби, такі як метафора, метонімія, гіпербола, антитеза, повтор, паралелізм або риторичне запитання, виконують функцію посилення змісту висловлювання та створення певного емоційного або образного ефекту. Стилiстика досліджує механізми їх використання, визначає умови, за яких ці засоби є ефективними, а також аналізує їхню роль у формуванні індивідуального стилю мовця або автора. Водночас важливою є оцінка доцільності використання таких засобів: надмірне або невиправдане

використання стилістичних прийомів може призводити до перевантаження тексту та знижувати його комунікативну ефективність.

Наступним завданням стилістики мовлення є *встановлення норм стилістичного вживання мовних одиниць у різних типах мовлення*. Кожен функціональний стиль мови – науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній або розмовний – характеризується певним набором мовних засобів, які є типовими та доречними для відповідної сфери комунікації. Стилїстика визначає, які лексичні, граматичні або синтаксичні засоби відповідають нормам конкретного стилю, а які можуть порушувати стилістичну цілісність тексту. Таким чином, стилістика сприяє формуванню культури мовлення та забезпечує дотримання стилістичних норм у різних видах комунікації.

Важливим аспектом дослідження стилістики є *аналіз відповідності мовного оформлення висловлювання комунікативній меті та умовам мовленнєвої ситуації*. Будь-яке мовлення відбувається у певному комунікативному контексті, який визначає характер і спосіб використання мовних засобів. Наприклад, мовлення у науковій доповіді повинно бути логічним, точним і нейтральним, тоді як у публіцистичному виступі допустимими є емоційні та експресивні засоби впливу на аудиторію. Стилїстика досліджує взаємозв'язок між мовною формою висловлювання та його комунікативною метою, аналізує, як мовні засоби допомагають реалізувати намір мовця та забезпечити ефективність спілкування.

Окреме місце серед завдань стилістики мовлення посідає *формування навичок свідомого та цілеспрямованого використання мовних засобів*. Це завдання має прикладний характер і спрямоване на розвиток мовленнєвої компетентності. Воно передбачає навчання мовців умінню добирати найбільш відповідні мовні засоби для вираження думки, адаптувати мовлення до конкретної комунікативної ситуації та досягати максимальної точності й виразності висловлювання. Такий підхід сприяє підвищенню культури мовлення, формує здатність до ефективної комунікації та забезпечує досягнення бажаного комунікативного результату.

У практичному вимірі стилістика мовлення спрямована на розвиток уміння *оптимально організовувати мовне висловлювання*, добирати найбільш відповідні мовні засоби для передачі змісту та уникати стилістичних помилок. Це передбачає здатність оцінювати мовлення з точки зору його точності, логічності, виразності та відповідності комунікативній ситуації. Таким чином, стилістика мовлення виконує не лише описову, а й нормативно-практичну функцію, оскільки вона допомагає формувати культуру мовлення та вдосконалювати мовленнєву компетентність.

Центральними категоріями стилістики мовлення є поняття *виразності та доцільності*. Виразність мовлення полягає у здатності мовних засобів посилювати зміст висловлювання, привертати увагу адресата, викликати емоційну або інтелектуальну реакцію. Доцільність, у свою чергу, означає відповідність мовного оформлення висловлювання меті спілкування, умовам комунікації та особливостям адресата. Саме поєднання виразності та доцільності забезпечує ефективність мовленнєвої комунікації та визначає якість мовлення.

Отже, стилістика мовлення розглядає мову як інструмент комунікативної діяльності, що функціонує у конкретних соціокультурних умовах. Її дослідження спрямовані на з'ясування закономірностей використання мовних засобів у різних типах мовлення та на формування вміння свідомо й ефективно використовувати мовні ресурси для досягнення комунікативної мети.

Лекція 2. Принципи стилістики мовлення

Стилістичні принципи мовлення становлять систему загальних вимог, що визначають характер добору та організації мовних засобів у процесі комунікації. Вони відображають закономірності функціонування мови у мовленні та регулюють використання мовних ресурсів залежно від мети спілкування, умов комунікативної ситуації та особливостей адресата. На відміну від граматичних правил, які встановлюють нормативні вимоги до правильності мовлення, стилістичні принципи спрямовані передусім на забезпечення його доцільності, ефективності та відповідності конкретному контексту комунікації. Саме дотримання цих принципів дозволяє досягати оптимальної організації мовного висловлювання, коли зміст, форма та комунікативна функція мовлення перебувають у гармонійній взаємодії.

Одним із основних принципів стилістики мовлення є принцип точності. Його сутність полягає у забезпеченні максимальної відповідності мовного оформлення змісту висловлювання. Точність передбачає правильний добір лексичних одиниць, чіткість формулювання думок та логічну організацію мовлення. Для досягнення точності мовцю необхідно використовувати слова у властивому їм значенні, уникати багатозначних або неточно вжитих лексем, а також контролювати смислові відтінки, які можуть виникати у процесі комунікації. Точність особливо важлива у тих видах мовлення, де першочергове значення має однозначність і логічна визначеність викладу. До таких сфер належать наукове, офіційно-ділове та навчальне мовлення, де будь-яка неточність або двозначність може призвести до спотворення змісту або неправильного розуміння інформації. Наприклад, у науковому тексті кожне поняття повинно бути визначене максимально чітко, а терміни мають використовуватися відповідно до їхнього усталеного значення. Недотримання принципу точності призводить до зміщення смислових акцентів, втрати логічної послідовності викладу або виникнення комунікативних непорозумінь. Саме тому точність розглядається як одна з базових характеристик ефективного мовлення.

Другим важливим принципом стилістики мовлення є принцип адаптивності. Він полягає у врахуванні особливостей адресата, комунікативної ситуації, жанру та умов спілкування під час добору мовних засобів. Адаптивність передбачає здатність мовця змінювати форму та структуру мовлення відповідно до соціального, культурного та професійного контексту комунікації. Наприклад, мовлення, адресоване фахівцям певної галузі, може містити спеціальну термінологію, складні синтаксичні конструкції та високий рівень абстрактності. Натомість мовлення, орієнтоване на широку аудиторію, потребує простіших формулювань, зрозумілої лексики та більшої пояснювальності. Адаптивність також проявляється у врахуванні соціального статусу співрозмовників, характеру міжособистісних відносин та комунікативної мети. У формальному спілкуванні мовлення має бути більш стриманим і нормативним, тоді як у неформальній комунікації допускається використання розмовних або емоційно забарвлених мовних засобів. Недотримання принципу адаптивності призводить до стилістичної невідповідності, коли мовні засоби не відповідають ситуації спілкування або очікуванням адресата. У результаті комунікація може стати менш ефективною або навіть втратити свій комунікативний сенс.

Важливе місце у системі стилістичних принципів мовлення посідає принцип виразності. Його призначення полягає у забезпеченні емоційного, образного та інтелектуального впливу мовлення на адресата. Виразність досягається шляхом використання різноманітних стилістичних засобів і фігур мовлення, інтонаційних прийомів, ритмічної організації висловлювання та інших елементів мовної експресії. Завдяки виразності мовлення набуває образності, переконливості та здатності привертати увагу адресата. Наприклад, у художньому або публіцистичному мовленні широко використовуються метафори, порівняння, повтори, антитези та інші стилістичні прийоми, що посилюють емоційний вплив тексту. Однак принцип виразності не означає безмежного використання експресивних засобів.

Надмірна експресивність може призвести до перевантаження мовлення, ускладнити сприйняття інформації або знизити її інформативність. Тому важливою умовою реалізації принципу виразності є його поєднання з комунікативною доцільністю та дотриманням мовних норм.

Стилістичні принципи мовлення не існують ізольовано один від одного, а функціонують у тісному взаємозв'язку. Точність забезпечує зрозумілість і логічну визначеність повідомлення, адаптивність гарантує відповідність мовлення умовам комунікації та характеристикам адресата, тоді як виразність сприяє ефективному впливу на адресата і підсилює комунікативний ефект. Лише комплексна реалізація цих принципів дозволяє створювати мовлення, яке є не лише граматично правильним, але й стилістично доцільним, комунікативно ефективним та здатним повною мірою реалізувати комунікативний намір мовця.

Лекція 3. Метафора як стилістичний засіб

Метафора належить до найдавніших і водночас найпоширеніших стилістичних засобів мовлення, що відіграють важливу роль у формуванні образності, експресивності та концептуального осмислення дійсності. У лінгвістиці метафора розглядається як особливий спосіб вторинної номінації, що ґрунтується на перенесенні значення з одного предмета, явища або процесу на інший на підставі подібності між ними. Така подібність може бути зумовлена зовнішніми характеристиками, функціональними ознаками, внутрішніми властивостями або суб'єктивним емоційно-асоціативним сприйняттям. Саме завдяки цьому механізму метафора дозволяє встановлювати несподівані, але смислово мотивовані зв'язки між різними явищами реальності, що сприяє створенню нових смислових відтінків у мовленні.

У процесі мовленнєвої комунікації метафора виступає не лише як засіб художньої виразності, але й як важливий когнітивний механізм пізнання. Вона допомагає людині осмислювати складні або абстрактні явища через призму більш конкретних і зрозумілих образів. У цьому сенсі метафора виконує функцію концептуального моделювання реальності, оскільки дозволяє структурувати досвід і передавати нові смисли за допомогою вже відомих мовних форм. Наприклад, у повсякденному мовленні нерідко використовуються метафори, що описують емоційні стани через фізичні явища, рух або просторові відношення. Таким чином, метафора сприяє не лише естетичному оформленню мовлення, але й глибшому осмисленню навколишнього світу.

Основою метафоричного перенесення є асоціативне зіставлення різних об'єктів або явищ. Таке зіставлення виникає завдяки здатності мовця помічати спільні ознаки між предметами, що на перший погляд можуть належати до різних сфер досвіду. Подібність може бути пов'язана із зовнішньою формою, кольором, рухом, функцією або навіть емоційним враженням, яке викликає

певне явище. Наприклад, порівняння швидкого потоку інформації з течією річки або опис напруженого емоційного стану через образ бурі ґрунтуються на подібності динамічних характеристик відповідних явищ. Завдяки такому механізму метафора дозволяє створювати яскраві образи, що активізують уяву адресата і сприяють глибшому сприйняттю змісту повідомлення.

З погляду внутрішньої структури метафора складається з кількох взаємопов'язаних компонентів. Першим компонентом є вихідне або пряме значення мовної одиниці, яке відображає первинне номінативне призначення слова. Другим компонентом виступає перенесене значення, що виникає внаслідок метафоричного використання цієї мовної одиниці у новому контексті. Між цими двома значеннями встановлюється певний зв'язок, який забезпечує зрозумілість метафоричного образу. Центральним елементом цього зв'язку є спільна ознака або характеристика, що слугує підставою для перенесення значення. Саме наявність такої спільної ознаки дозволяє адресату інтерпретувати метафору та зрозуміти її зміст.

У процесі функціонування мовлення метафора виконує низку важливих комунікативних функцій. Однією з найважливіших є образотворча функція, яка полягає у створенні наочних і яскравих мовних образів. Завдяки метафорі мовлення набуває образності та емоційної насиченості, що робить текст більш виразним і привабливим для адресата. Особливо помітною ця функція є у художньому мовленні, де метафора використовується для створення складних художніх образів, передачі настрою або відображення внутрішнього світу персонажів.

Поряд із образотворчою функцією метафора виконує експресивну функцію. Вона дозволяє підсилювати емоційне забарвлення висловлювання, надавати йому індивідуального стилістичного відтінку та виражати суб'єктивне ставлення мовця до предмета мовлення. Через метафоричні образи мовець може передавати оцінку явищ, підкреслювати їх значущість або, навпаки, іронічно знижувати їхній статус. Саме тому метафора широко

використовується у публіцистичному мовленні, де вона допомагає формувати емоційний вплив на аудиторію.

Ще однією важливою функцією метафори є оцінна функція. Вона полягає у вираженні позитивного або негативного ставлення до певного явища. Метафоричні вислови часто містять приховану оцінку, яка може бути передана через вибір образу або асоціації, що виникає у свідомості адресата. У цьому випадку метафора стає інструментом впливу на сприйняття інформації та формування певного ставлення до описуваного явища.

Окрім цього, метафора може виконувати узагальнювальну та концептуалізуючу функції. У науковому та філософському мовленні метафоричні моделі нерідко використовуються для пояснення складних абстрактних понять. Наприклад, у різних галузях знань метафори можуть допомагати описувати процеси мислення, соціальні явища або технічні системи через більш зрозумілі аналогії. У таких випадках метафора виступає засобом когнітивного структурування знань і сприяє формуванню нових концептуальних моделей.

Водночас у стилістиці мовлення особливого значення набуває питання доцільності використання метафор. Незважаючи на значний виразний потенціал цього стилістичного засобу, його застосування повинно відповідати жанру, стилю та меті комунікації. У науковому або офіційно-діловому мовленні надмірна образність може ускладнювати сприйняття інформації та порушувати вимогу точності викладу. У таких випадках метафора повинна використовуватися обережно і лише тоді, коли вона сприяє кращому поясненню складного поняття або підсилює зрозумілість тексту.

Невмотивоване або надмірне використання метафоричних образів може призводити до стилістичної перевантаженості тексту, втрати логічної чіткості або виникнення неоднозначності у сприйнятті змісту. Тому важливим принципом стилістики є баланс між образністю та інформативністю мовлення. Метафора повинна не лише прикрашати текст, але й органічно вписуватися у

його смислову структуру, допомагаючи більш повно й виразно передати комунікативний намір мовця.

Лекція 4. Порівняння в стилістиці мовлення

Порівняння належить до найдавніших і найпоширеніших стилістичних засобів мовлення, що відіграють важливу роль у формуванні образності, наочності та логічної зрозумілості висловлювання. Його сутність полягає у зіставленні двох предметів, явищ, дій або станів на підставі певної спільної ознаки. У результаті такого зіставлення один об'єкт пояснюється або характеризується через інший, більш зрозумілий або більш наочний для адресата. Саме тому порівняння широко використовується як у художньому, так і в науковому, публіцистичному та навчальному мовленні.

У стилістиці мовлення порівняння розглядається як засіб конкретизації та уточнення змісту висловлювання. Воно дозволяє зробити опис більш наочним і зрозумілим, оскільки пов'язує нову або складну інформацію з уже відомими уявленнями адресата. Завдяки цьому порівняння полегшує процес сприйняття інформації, активізує асоціативне мислення та сприяє формуванню більш чітких образів у свідомості слухача або читача. У комунікативному процесі порівняння виступає своєрідним містком між абстрактним і конкретним, між новим знанням і попереднім досвідом адресата.

Структура порівняння ґрунтується на взаємодії кількох основних компонентів. Першим елементом є об'єкт порівняння, тобто предмет або явище, яке підлягає характеристиці. Другим елементом виступає образ порівняння – предмет або явище, з яким здійснюється зіставлення. Саме образ порівняння зазвичай є більш наочним або емоційно насиченим, тому він допомагає краще зрозуміти особливості об'єкта. Третім важливим компонентом є ознака порівняння, тобто характеристика, на підставі якої здійснюється зіставлення двох об'єктів. Ця ознака може бути виражена безпосередньо або імпліцитно, але вона завжди присутня у структурі порівняння, оскільки саме вона створює логічний зв'язок між зіставляваними елементами.

Ознака, яка лежить в основі порівняння, може мати різний характер. Вона може стосуватися зовнішніх характеристик предметів, таких як форма, колір, розмір або рух. У таких випадках порівняння сприяє створенню наочних зорових образів. Водночас ознака може бути пов'язана з функціональними властивостями або поведінкою об'єкта. Наприклад, певна дія або процес може порівнюватися з іншим явищем, що має подібну динаміку чи характер розвитку. Крім того, порівняння часто ґрунтується на емоційно-оцінних характеристиках, коли об'єкти зіставляються на підставі суб'єктивних вражень, асоціацій або почуттів.

За своєю структурою порівняння поділяються на прості та розгорнуті. Просте порівняння є найбільш поширеним типом і характеризується лаконічною формою. Воно зазвичай виражається за допомогою спеціальних порівняльних сполучників або конструкцій, які прямо вказують на акт зіставлення. Просте порівняння дозволяє швидко і чітко передати певну характеристику об'єкта, не перевантажуючи текст складними описами. Саме тому такі порівняльні конструкції широко використовуються у повсякденному мовленні, публіцистиці та навчальних текстах.

Розгорнуте порівняння, на відміну від простого, містить більш детальний опис образу та ознаки порівняння. У цьому випадку зіставлення може розгортатися у кількох реченнях або навіть у цілій текстовій структурі. Такий тип порівняння створює складніший і багатогранніший образ, що дозволяє глибше розкрити характеристики об'єкта. Розгорнуті порівняння часто використовуються у художньому мовленні, де вони виконують не лише пояснювальну, а й естетичну функцію, сприяючи створенню яскравих образів і підсиленню емоційного впливу тексту.

У мовленні порівняння виконує кілька важливих функцій. Однією з основних є функція конкретизації. Завдяки порівнянню абстрактні або складні поняття можуть бути пояснені через більш зрозумілі образи. Це особливо важливо у навчальному та науково-популярному мовленні, де порівняння

допомагає спростити складну інформацію та зробити її доступнішою для сприйняття.

Ще однією важливою функцією є образотворча функція. Порівняння сприяє створенню наочних і виразних образів, що дозволяє зробити текст більш емоційним і художньо насиченим. У художньому мовленні порівняння допомагає передати атмосферу, характер персонажів або особливості описуваного явища. Воно також сприяє формуванню індивідуального стилю автора.

Крім того, порівняння виконує експресивну функцію, оскільки воно здатне підсилювати емоційний вплив мовлення на адресата. Через порівняльні образи мовець може передавати власне ставлення до предмета мовлення, підкреслювати його значущість або створювати певний емоційний настрій. У публіцистичному мовленні порівняння часто використовується як засіб переконання або емоційного впливу на аудиторію.

Не менш важливою є пізнавальна функція порівняння. Вона полягає у тому, що порівняння допомагає людині осмислювати нові явища через уже відомі уявлення. Саме завдяки зіставленню різних об'єктів або процесів людина може краще зрозуміти їхню сутність, структуру або функції. У науковому та навчальному дискурсі порівняння часто використовується для пояснення складних теоретичних понять через аналогії з повсякденним досвідом.

Водночас ефективність використання порівняння у мовленні значною мірою залежить від дотримання принципу стилістичної доцільності. Порівняння повинно відповідати жанру тексту, його комунікативній меті та особливостям адресата. У науковому або офіційно-діловому мовленні надмірна кількість образних порівнянь може створювати відчуття стилістичної невідповідності та ускладнювати сприйняття інформації. У художньому мовленні, навпаки, порівняння може відігравати важливу роль у формуванні естетичної структури тексту.

Невмотивоване або надмірне використання порівняльних конструкцій може призводити до перевантаження тексту та втрати його логічної чіткості. Якщо порівняння не має достатньо очевидної спільної ознаки або не пов'язане зі змістом висловлювання, воно може викликати труднощі у сприйнятті та інтерпретації тексту. Саме тому важливо, щоб кожне порівняння було семантично мотивованим і органічно вписувалося у структуру висловлювання.

Лекція 5. Гіпербола: види та функції

Гіпербола належить до традиційних стилістичних засобів мовлення, що використовуються для підсилення виразності та емоційного впливу висловлювання. Її сутність полягає у навмисному перебільшенні певних ознак предмета, явища або дії. Таке перебільшення не має на меті передати об'єктивну реальність у буквальному значенні, а спрямоване на створення яскравого, емоційно насиченого образу, який привертає увагу адресата і посилює сприйняття інформації. У цьому полягає одна з основних стилістичних функцій гіперболи, оскільки вона дозволяє мовцеві підкреслити значущість певних характеристик описуваного явища та зробити висловлювання більш виразним і переконливим.

У стилістиці мовлення гіпербола розглядається як один із засобів експресивної організації тексту. Вона ґрунтується на свідомому відхиленні від реальної міри, обсягу або інтенсивності певної ознаки. Таке відхилення має умовний характер і сприймається адресатом як стилістичний прийом, а не як буквально повідомлення. Саме ця умовність забезпечує зрозумілість гіперболи та дозволяє адресату правильно інтерпретувати її зміст. Перебільшення в гіперболі виконує функцію підсилення, допомагаючи передати інтенсивність почуттів, масштаб події або значущість певного явища.

Механізм гіперболічного перебільшення пов'язаний із прагненням мовця виділити одну з характеристик об'єкта і довести її до умовної межі. У процесі такого перебільшення реальна ознака ніби виходить за межі звичайного сприйняття, що створює ефект емоційної насиченості та підсилює комунікативний вплив висловлювання. Наприклад, перебільшення може стосуватися тривалості певної дії, її інтенсивності, масштабу або сили емоційного переживання. У таких випадках гіпербола стає засобом передачі суб'єктивного ставлення мовця до описуваного явища.

Залежно від характеру перебільшення розрізняють кількісну та якісну гіперболу. Кількісна гіпербола ґрунтується на перебільшенні числових

показників або параметрів, що піддаються вимірюванню. Вона може стосуватися розмірів предметів, кількості об'єктів, тривалості часу або масштабу подій. Таке перебільшення створює ефект значущості або грандіозності описуваного явища. Кількісна гіпербола часто використовується у художньому та публіцистичному мовленні для передачі враження великої кількості, сили або інтенсивності певної події.

Якісна гіпербола пов'язана з перебільшенням властивостей, характеристик або емоційних станів. У цьому випадку мовець акцентує увагу не на числових параметрах, а на інтенсивності певної ознаки. Наприклад, перебільшення може стосуватися сили почуттів, ступеня емоційного переживання або значущості певної події. Якісна гіпербола широко використовується у художньому та розмовному мовленні, де вона допомагає передати суб'єктивні враження та емоційні реакції мовця.

У мовленні гіпербола виконує кілька важливих функцій. Однією з найважливіших є експресивна функція. Завдяки перебільшенню мовлення набуває емоційної насиченості, що дозволяє мовцеві передати інтенсивність почуттів або підкреслити значущість певної ситуації. Гіпербола робить текст більш динамічним і виразним, привертає увагу адресата та підсилює емоційний вплив повідомлення.

Іншою важливою функцією є оцінна функція. Гіперболічне перебільшення дозволяє мовцеві виразити власне ставлення до описуваного явища. Через гіперболу можуть передаватися як позитивні, так і негативні оцінки. Наприклад, перебільшення може підкреслювати значущість певної події або, навпаки, іронічно знижувати її важливість. У цьому випадку гіпербола виступає засобом суб'єктивної оцінки та стилістичного впливу.

Крім того, гіпербола виконує функцію акцентування. Завдяки перебільшенню мовець виділяє певний елемент повідомлення, зосереджуючи на ньому увагу адресата. Це дозволяє підкреслити ключові моменти висловлювання та зробити їх більш помітними у структурі тексту. У публіцистичному мовленні гіпербола часто використовується саме з цією

метою – для посилення переконливості повідомлення або привернення уваги до певної проблеми.

Важливим аспектом використання гіперболи є дотримання принципу стилістичної міри. Незважаючи на значний виразний потенціал цього стилістичного засобу, його застосування повинно бути мотивованим і відповідати комунікативній меті мовлення. Надмірне використання гіперболічних перебільшень може призводити до стилістичної перевантаженості тексту, втрати його логічної чіткості або зниження довіри до повідомлення. Якщо перебільшення використовується без достатньої стилістичної підстави, воно може створювати враження штучності або нещирості мовлення.

Особливої уваги потребує використання гіперболи у різних функціональних стилях. У художньому мовленні вона часто використовується як засіб створення образності та емоційного впливу. У публіцистичному мовленні гіпербола може виконувати функцію переконання або підсилення емоційної реакції аудиторії. У науковому та офіційно-діловому мовленні, навпаки, використання гіперболи обмежене, оскільки ці стилі орієнтовані на точність, об'єктивність і логічність викладу.

Лекція 6. Антитеза як стилістична фігура

Антитеза належить до важливих стилістичних фігур мовлення, що ґрунтуються на принципі протиставлення. Її сутність полягає у зіставленні двох або більше понять, явищ, характеристик чи образів, які перебувають у відношеннях смислової протилежності. Таке протиставлення дозволяє чітко окреслити відмінності між зіставляваними елементами, підсилити їхню семантичну виразність та привернути увагу адресата до ключових аспектів висловлювання. У стилістиці антитеза розглядається як один із найефективніших засобів логічного та емоційного впливу, оскільки вона поєднує у собі раціональний елемент зіставлення і водночас створює сильний експресивний ефект.

Основою антитези є контраст між двома семантично протилежними компонентами. Ці компоненти можуть позначати протилежні властивості, стани, оцінки або явища. Наприклад, протиставлення може відображати різницю між світлом і темрявою, силою і слабкістю, успіхом і поразкою, правдою і неправдою. Завдяки такому контрасту мовлення набуває більшої чіткості та структурованості, оскільки протилежні характеристики взаємно підсилюють одна одну. У результаті адресат легше усвідомлює зміст повідомлення і краще розрізняє протилежні сторони описуваного явища.

Протиставлення, яке лежить в основі антитези, може реалізовуватися на різних мовних рівнях. Найчастіше антитеза проявляється на лексичному рівні, коли використовуються слова або словосполучення з протилежним значенням. У цьому випадку мовні одиниці можуть бути безпосередніми антонімами або ж набувати протилежного змісту у певному контексті. Протиставлення може також проявлятися на морфологічному рівні, коли різні граматичні форми або категорії підкреслюють контраст між явищами. Наприклад, зміна часу дієслів, ступеня порівняння прикметників або інших граматичних характеристик може створювати ефект протилежності. Крім того, антитеза може реалізовуватися на синтаксичному рівні, коли протиставлення виражається через побудову паралельних або контрастних

синтаксичних конструкцій. Саме синтаксична організація тексту часто посилює виразність антитези, оскільки симетричність або ритмічність конструкцій робить протиставлення більш помітним.

Важливою умовою ефективного використання антитези є логічна співвіднесеність протиставлюваних елементів. Компоненти антитези повинні бути зіставними за змістом і граматичною структурою. Це означає, що вони повинні належати до однієї семантичної сфери або виконувати подібну функцію у висловлюванні. Наприклад, якщо один компонент позначає певну характеристику людини, то другий також має позначати характеристику, а не інший тип поняття. Така співвіднесеність забезпечує логічну ясність протиставлення і дозволяє уникнути стилістичної нечіткості. Якщо ж елементи антитези не є семантично співмірними, контраст може втратити свою виразність або сприйматися як штучний.

У мовленні антитеза виконує кілька важливих функцій. Однією з основних є функція логічного структурування висловлювання. Протиставлення допомагає чітко розмежувати різні аспекти явища, показати їхні відмінності або підкреслити суперечності між ними. Завдяки цьому антитеза часто використовується у аргументативному мовленні, зокрема у публіцистиці, ораторських виступах або науково-популярних текстах. Вона дозволяє підсилити логіку викладу та зробити аргументацію більш переконливою.

Крім логічної функції, антитеза виконує важливу експресивну функцію. Контраст між протилежними поняттями створює сильний емоційний ефект, який привертає увагу адресата та підсилює сприйняття повідомлення. Завдяки цьому антитеза широко використовується у художньому мовленні, де вона допомагає передати напруженість конфлікту, драматизм ситуації або складність внутрішніх переживань персонажів. Контрастні образи можуть створювати відчуття динаміки, підкреслювати зміни або протиріччя у розвитку подій.

Ще однією важливою функцією антитези є функція оцінювання. Через протиставлення позитивних і негативних характеристик мовець може виразити власне ставлення до описуваного явища. Наприклад, антитеза може використовуватися для підкреслення переваг одного явища над іншим або для демонстрації різниці між бажаним і небажаним станом. У публіцистичному мовленні антитеза часто використовується саме з цією метою, оскільки вона дозволяє чітко окреслити позицію автора та вплинути на оцінку ситуації з боку аудиторії.

Антитеза також виконує функцію акцентування. Контраст між двома елементами дозволяє зосередити увагу адресата на ключовому змісті повідомлення. Завдяки протиставленню певні характеристики або ідеї стають більш помітними, що сприяє кращому запам'ятовуванню інформації. Саме тому антитеза часто використовується у риторичі, де вона допомагає створювати виразні формулювання та посилювати переконливість мовлення.

Водночас використання антитези потребує дотримання принципу стилістичної доцільності. Незважаючи на значний виразний потенціал цієї фігури, її застосування повинно бути мотивованим і відповідати загальній структурі тексту. Надмірне використання протиставлень може призвести до перевантаження мовлення та втрати його природності. Якщо контраст використовується занадто часто або без достатньої логічної підстави, він може втратити свою стилістичну силу та перетворитися на формальний прийом.

Особливе значення має також відповідність антитези жанру та стилю мовлення. У художньому та публіцистичному дискурсі антитеза використовується досить активно, оскільки ці стилі допускають високий рівень експресії та образності. У науковому мовленні антитеза застосовується значно обережніше і переважно виконує функцію логічного протиставлення понять або явищ. У офіційно-діловому стилі використання антитези обмежене, оскільки цей стиль орієнтований на нейтральність і точність викладу.

Лекція 7. Паралелізми у мовленні

Паралелізм належить до важливих стилістичних фігур мовлення, що ґрунтуються на принципі повторюваності або структурної подібності синтаксичних конструкцій. Його сутність полягає у використанні однакових або подібних граматичних моделей у суміжних частинах висловлювання, що забезпечує композиційну впорядкованість тексту та підсилює його виразність. У стилістиці мовлення паралелізм розглядається як засіб організації мовного матеріалу, який допомагає структурувати думку, підкреслити взаємозв'язок між окремими елементами висловлювання та зробити текст більш ритмічним і гармонійним.

Основою паралелізму є структурна співвіднесеність мовних одиниць, що можуть бути представлені словосполученнями, частинами речення або цілими реченнями. Така співвіднесеність передбачає використання подібних синтаксичних моделей, у яких повторюється порядок слів, граматичні форми або тип синтаксичної побудови. Завдяки цьому різні частини висловлювання набувають певної симетрії, що сприяє чіткому сприйняттю тексту та підсилює його логічну організацію. Паралельні конструкції створюють ефект структурної рівноваги, завдяки якому окремі елементи повідомлення сприймаються як взаємопов'язані та рівнозначні.

Подібність синтаксичних конструкцій, яка лежить в основі паралелізму, виконує важливу комунікативну функцію. Вона дозволяє рівномірно розподілити смислові акценти між різними частинами висловлювання та зробити логічні зв'язки між ними більш очевидними. У результаті текст набуває чіткої композиційної структури, що полегшує його сприйняття адресатом. Повторюваність синтаксичних моделей сприяє також формуванню ритмічності мовлення, яка підсилює його виразність і робить текст більш гармонійним.

У багатьох випадках паралелізм поєднується з іншими стилістичними фігурами, що підсилює загальний виразний ефект мовлення. Наприклад, він

може поєднуватися з антитезою, коли паралельні синтаксичні конструкції використовуються для протиставлення різних явищ або характеристик. Таке поєднання дозволяє одночасно підкреслити як структурну симетрію, так і смисловий контраст між частинами висловлювання. Паралелізм може також поєднуватися з повтором, градацією або іншими стилістичними прийомами, що створює більш складну і виразну текстову організацію.

За ступенем структурної відповідності розрізняють повний і частковий паралелізм. Повний паралелізм передбачає майже повну тотожність синтаксичної побудови паралельних конструкцій. У таких випадках порядок слів, граматичні форми та синтаксичні зв'язки залишаються однаковими, змінюються лише окремі лексичні елементи. Така симетрія створює відчуття ритмічної впорядкованості та підсилює логічну чіткість висловлювання. Повний паралелізм часто використовується у риторичі, публіцистичних текстах і художній літературі, де він допомагає створювати виразні й легко запам'ятовувані формулювання.

Частковий паралелізм характеризується меншою мірою структурної тотожності. У цьому випадку зберігається загальна синтаксична схема, але допускаються певні варіації у побудові окремих елементів. Наприклад, можуть змінюватися граматичні форми або окремі компоненти конструкції, проте загальний принцип побудови залишається спільним для всіх частин висловлювання. Такий різновид паралелізму дозволяє поєднувати структурну впорядкованість із певною варіативністю мовлення, що робить текст більш природним і динамічним.

Вибір між повним і частковим паралелізмом залежить від комунікативної мети мовця, жанру тексту та стилістичних особливостей мовлення. У художньому мовленні частковий паралелізм часто використовується для створення образності та ритмічності, не порушуючи при цьому природності тексту. У публіцистичних або ораторських виступах повний паралелізм допомагає підсилити переконливість висловлювання і зробити його більш виразним.

У мовленні паралелізм виконує кілька важливих функцій. Однією з основних є ритмічна функція. Повторення подібних синтаксичних конструкцій створює певний ритм мовлення, який полегшує сприйняття тексту та робить його більш мелодійним. Такий ритм особливо характерний для художньої літератури, поезії, публіцистичних виступів і ораторського мовлення, де важливе значення має інтонаційна організація тексту.

Крім ритмічної функції, паралелізм виконує логічно-структурувальну функцію. Завдяки повторюваності синтаксичних моделей мовець може чітко організувати виклад думок і підкреслити взаємозв'язок між різними елементами повідомлення. Паралельні конструкції допомагають структурувати інформацію, виділити ключові ідеї та створити відчуття композиційної завершеності тексту.

Ще однією важливою функцією паралелізму є функція акцентування. Повторюваність структур дозволяє виділити певні елементи висловлювання та привернути до них увагу адресата. Коли кілька частин тексту мають подібну синтаксичну форму, читач або слухач починає сприймати їх як взаємопов'язані та рівнозначні за змістом. У результаті посилюється значущість тих понять або характеристик, які входять до паралельних конструкцій.

Водночас використання паралелізму потребує дотримання принципу стилістичної міри. Незважаючи на значний виразний потенціал цієї фігури, її надмірне застосування може призвести до монотонності тексту. Якщо однотипні синтаксичні конструкції повторюються занадто часто, мовлення може втратити динамічність і стати стилістично одноманітним. У такому випадку паралелізм перестає виконувати свою виразну функцію і починає створювати відчуття штучності.

Саме тому паралелізм повинен застосовуватися з урахуванням загального стилістичного контексту, мети мовлення та особливостей адресата. У художньому мовленні він може використовуватися для створення

ритмічності й образності. У публіцистичному та ораторському мовленні паралелізм допомагає підсилити аргументацію і зробити висловлювання більш переконливим. У науковому мовленні його використання зазвичай обмежене і спрямоване передусім на структурну організацію тексту.

Лекція 8. Риторичне запитання

Риторичні запитання належать до важливих стилістичних прийомів мовлення, що використовуються для підсилення виразності тексту та активізації уваги адресата. Їхня особливість полягає в тому, що вони мають форму запитання, однак не передбачають отримання безпосередньої відповіді. На відміну від звичайних запитальних речень, які спрямовані на отримання нової інформації, риторичні запитання виконують переважно впливову та експресивну функції. Вони використовуються для підкреслення певної думки, привернення уваги до важливого аспекту висловлювання або стимулювання адресата до самостійного осмислення порушеної проблеми.

Основною семантичною ознакою риторичного запитання є наявність прихованого ствердження або заперечення, яке фактично міститься в самому запитанні. У більшості випадків відповідь на таке запитання очевидна і не потребує додаткового формулювання. Саме тому риторичне запитання не виконує функції запиту інформації, а слугує засобом посилення змісту висловлювання. Через таку форму мовець ніби пропонує адресатові самостійно сформулювати відповідь, що сприяє активнішому залученню його до процесу сприйняття та інтерпретації інформації.

У комунікативному аспекті риторичні запитання виконують важливу роль у встановленні контакту між мовцем і адресатом. Вони створюють ілюзію діалогу навіть у тих випадках, коли мовлення має монологічний характер. Завдяки цьому слухач або читач починає відчувати себе безпосереднім учасником комунікації. Такий ефект особливо важливий у публічних виступах, ораторських промовах і публіцистичних текстах, де завданням мовця є не лише передача інформації, а й формування певного ставлення аудиторії до висловлюваних ідей.

Риторичні запитання можуть виконувати кілька важливих функцій у структурі мовлення. Однією з основних є функція акцентування. Формулювання думки у формі запитання дозволяє виділити ключові

положення тексту та зосередити на них увагу адресата. Запитальна форма природно привертає увагу, оскільки вона сприймається як сигнал до активного осмислення інформації. У результаті важливі ідеї або аргументи стають більш помітними у структурі тексту.

Ще однією важливою функцією риторичних запитань є експресивна функція. Завдяки використанню запитальної інтонації мовлення набуває більшої емоційної насиченості. Риторичні запитання можуть передавати здивування, сумнів, обурення, захоплення або інші емоційні стани мовця. У художньому мовленні вони допомагають передати внутрішні переживання персонажів або підкреслити драматизм певної ситуації. У публіцистичних текстах риторичні запитання часто використовуються для посилення емоційного впливу на читача та формування його оцінки певних подій.

Крім того, риторичні запитання виконують інтелектуально-стимулювальну функцію. Вони спонукають адресата до роздумів і аналізу, змушують його замислитися над порушеною проблемою. Завдяки цьому мовлення набуває характеру інтелектуального діалогу, у якому адресат не є пасивним слухачем, а активно включається у процес осмислення інформації. Такий прийом часто використовується у науково-популярних і публіцистичних текстах, де важливо стимулювати пізнавальну активність аудиторії.

Важливою функцією риторичних запитань є також композиційна функція. У тексті вони можуть використовуватися як засіб структурної організації матеріалу. Наприклад, риторичне запитання може вводити нову тему, підсумовувати попередні міркування або слугувати переходом між різними частинами тексту. Завдяки цьому текст стає більш логічно впорядкованим, а його структура – більш зрозумілою для читача.

У різних видах мовлення риторичні запитання виконують різні функціональні ролі. В ораторському мовленні вони допомагають встановити емоційний контакт з аудиторією та підтримувати її увагу протягом виступу. У публіцистичному дискурсі риторичні запитання часто використовуються як

засіб аргументації та переконання, оскільки вони дозволяють підкреслити очевидність певних висновків. У художньому мовленні вони можуть передавати внутрішній монолог персонажа або створювати атмосферу напруженого роздуму.

В усному мовленні значну роль відіграє інтонаційне оформлення риторичних запитань. Особлива інтонація підсилює їхній емоційний ефект і допомагає адресатові правильно інтерпретувати зміст висловлювання. У писемному мовленні риторичні запитання виконують подібну функцію за рахунок контексту та композиційної структури тексту.

Водночас використання риторичних запитань потребує дотримання принципу стилістичної доцільності. Незважаючи на їхній значний виразний потенціал, надмірне застосування цього прийому може призвести до перевантаження тексту та зниження його переконливості. Якщо риторичні запитання використовуються занадто часто, вони можуть втратити свою стилістичну силу і почати сприйматися як штучний або формальний прийом.

Саме тому ефективність риторичних запитань значною мірою залежить від їхньої доречності та відповідності комунікативному контексту. Вони повинні органічно вписуватися у структуру висловлювання, підсилювати його зміст і сприяти досягненню комунікативної мети. У таких умовах риторичні запитання стають потужним інструментом стилістичної організації мовлення, здатним поєднувати логічний вплив із емоційною виразністю.

Лекція 9. Метонімія в стилістиці мовлення

Метонімія належить до важливих стилістичних засобів мовлення, що базуються на механізмі перенесення значення з одного предмета або явища на інше. На відміну від метафори, де основою перенесення виступає подібність між об'єктами, метонімія ґрунтується на принципі суміжності. Це означає, що між об'єктами існує реальний зв'язок у просторі, часі, функціонуванні або логічній структурі дійсності. Завдяки такому зв'язку одна мовна одиниця може замінювати іншу, представляючи її через певний аспект або пов'язану характеристику. У стилістиці мовлення метонімія розглядається як засіб компактного, лаконічного та водночас виразного оформлення думки.

Основою метонімічного перенесення є об'єктивний зв'язок між різними явищами або предметами. Цей зв'язок може мати різний характер. Одним із найпоширеніших є відношення частини до цілого або, навпаки, цілого до частини. У таких випадках назва певної частини може використовуватися для позначення всього об'єкта або навпаки. Інший тип зв'язку виникає між предметом і матеріалом, з якого він виготовлений. У мовленні назва матеріалу може використовуватися для позначення виробу або навпаки. Також поширеним є зв'язок між місцем і людьми, які там перебувають або діють. У цьому випадку назва певного місця може вживатися для позначення колективу людей, що асоціюються з цим місцем. Ще одним різновидом є зв'язок між дією і її результатом, коли назва процесу використовується для позначення продукту цієї дії або навпаки.

Такі зв'язки між об'єктами дозволяють використовувати одну мовну одиницю для позначення іншої, створюючи при цьому компактні та змістовно насичені висловлювання. Саме наявність реального логічного або контекстуального зв'язку між об'єктами забезпечує зрозумілість метонімії. Адресат, сприймаючи таке висловлювання, легко встановлює зв'язок між прямим і перенесеним значенням слова та правильно інтерпретує зміст повідомлення.

З погляду семантичної структури метонімія передбачає співіснування двох значень мовної одиниці – прямого та перенесеного. Пряме значення відображає первинну номінативну функцію слова, тоді як перенесене значення виникає внаслідок метонімічного використання. Важливою особливістю метонімії є те, що перенесене значення активізується лише у певному контексті. Саме контекст дозволяє адресатові зрозуміти, що слово використовується не у прямому, а у переносному значенні. Якщо контекст недостатньо чіткий або не містить необхідних підказок, метонімічне вживання може бути неправильно інтерпретоване або залишитися незрозумілим.

У мовленні метонімія виконує кілька важливих функцій. Однією з основних є функція економії мовних засобів. Завдяки метонімічному перенесенню складні або розгорнуті описові конструкції можуть замінюватися коротшими та більш лаконічними формулюваннями. Це дозволяє зробити мовлення більш динамічним і компактним, не втрачаючи при цьому змістовної насиченості. У багатьох випадках метонімія допомагає скоротити висловлювання, зберігаючи його інформаційну повноту.

Іншою важливою функцією є виразна функція. Метонімія здатна надавати мовленню образності та стилістичної насиченості. Завдяки використанню метонімічних заміन текст може набувати більшої експресивності, оскільки окремі слова або вирази починають асоціюватися з ширшим колом значень і культурних контекстів. Особливо активно метонімія використовується у художньому та публіцистичному мовленні, де вона допомагає створювати більш яскраві та змістовно багаті образи.

Крім того, метонімія виконує узагальнювальну функцію. Вона дозволяє передати складні або багатокомпонентні явища через коротке позначення, яке відображає одну з характерних ознак цього явища. У таких випадках метонімія стає засобом концептуального узагальнення, оскільки окрема деталь або характеристика починає репрезентувати ширший комплекс значень. Завдяки

цьому метонімія може виступати інструментом узагальнення та систематизації інформації.

Особливу роль метонімія відіграє у різних функціональних стилях мовлення. У художньому стилі вона допомагає створювати образність і сприяє формуванню індивідуального авторського стилю. У публіцистичному мовленні метонімія часто використовується для стислого позначення соціальних або політичних явищ, що дозволяє підсилити динамічність тексту. У розмовному мовленні метонімія може виконувати функцію скорочення висловлювання та надання йому більш природного характеру.

Водночас використання метонімії потребує певної стилістичної обережності. Незважаючи на її значний виразний потенціал, надмірне або невмотивоване застосування метонімічних перенесень може ускладнювати сприйняття тексту. Якщо зв'язок між об'єктами недостатньо очевидний, адресат може неправильно зрозуміти зміст висловлювання. Особливо це стосується наукового та навчального мовлення, де основними вимогами є точність, однозначність і логічна чіткість викладу.

Саме тому ефективне використання метонімії передбачає дотримання принципу стилістичної доцільності. Мовець повинен враховувати жанр тексту, комунікативну мету висловлювання та рівень підготовки адресата. Метонімія повинна органічно вписуватися у загальну структуру мовлення та сприяти кращому розумінню змісту, а не ускладнювати його.

Лекція 10. Стилiстичнi засоби в мовленнi

Стилiстичнi засоби становлять важливу складову мовної системи та вiдiграють iстотну роль у процесi комунiкацiї. Вони забезпечують не лише передачу iнформацiї, але й формування певного емоцiйного, iнтелектуального та естетичного впливу на адресата. У мовленнi стилiстичнi засоби виступають iнструментом органiзацiї висловлювання, що дозволяє мовцевi пiдсилювати значення окремих елементiв повiдомлення, надавати тексту образностi та пiдкреслювати комунiкативну спрямованiсть мовлення. Їх використання є результатом свiдомого добору мовних одиниць, який здiйснюється вiдповiдно до мети висловлювання, умов комунiкативної ситуацiї, характеру аудиторiї та жанрових особливостей тексту.

У процесi мовлення стилiстичнi засоби допомагають мовцевi не лише структурувати думку, але й створювати певний емоцiйний або оцiнний фон повiдомлення. Вони здатнi пiдсилювати логiчнi акценти, формувати образне сприйняття iнформацiї та сприяти глибшому осмисленню змiсту висловлювання. Саме тому стилiстичнi засоби розглядаються як важливий елемент комунiкативної компетентностi, оскiльки їх доречне використання дозволяє досягати бiльшої ефективностi мовлення та забезпечувати його впливовiсть.

Особливого значення стилiстичнi засоби набувають в усному мовленнi. У ситуацiї безпосереднього спiлкування вони виконують функцiю пiдтримання комунiкативного контакту мiж мовцем i адресатом. Завдяки використанню рiзних стилiстичних прийомiв мовець може привертати увагу слухачiв, пiдсилювати емоцiйне сприйняття iнформацiї та робити мовлення бiльш динамiчним i переконливим. У цьому контекстi важливу роль вiдiграють не лише лексичнi та синтаксичнi засоби, але й iнтонацiйнi характеристики мовлення. Iнтонацiя, темп, паузи, ритмiчна органiзацiя висловлювання, а також змiни сили голосу створюють додатковi смисловi вiдтiнки та допомагають адресатовi краще зрозумiти намiр мовця.

В усному мовленні стилістичні засоби тісно пов'язані з невербальними компонентами комунікації. Жести, міміка, рухи тіла та інші елементи невербальної поведінки можуть підсилювати значення слів і створювати більш виразний комунікативний ефект. У результаті мовлення набуває комплексного характеру, де вербальні та невербальні засоби взаємодіють між собою і разом формують загальний зміст повідомлення. Така взаємодія сприяє більш ефективному впливу на адресата і допомагає встановлювати психологічний контакт у процесі спілкування.

У художньому мовленні стилістичні засоби відіграють ще більш значну роль. Вони є основним інструментом створення образності та естетичного впливу тексту. Саме через використання стилістичних засобів автор формує індивідуальний стиль твору, створює художні образи та передає складні емоційні й психологічні стани персонажів. У художньому тексті стилістичні засоби виконують не лише декоративну функцію, а й беруть участь у побудові смислової структури твору.

Метафори, порівняння, гіперболи, антитези, паралелізми та інші стилістичні прийоми дозволяють авторові створювати багатопланові образи, що мають символічне або асоціативне значення. Завдяки цьому художній текст набуває глибини та багатозначності, а читач отримує можливість інтерпретувати його на різних рівнях. Стилiстичні засоби у художньому мовленні часто виконують також функцію передачі авторської оцінки зображуваних подій або явищ. Через систему образів і стилістичних прийомів автор може передавати власне ставлення до персонажів, подій або соціальних явищ.

Застосування стилістичних засобів у різних видах мовлення має свої специфічні особливості. В усному мовленні їх використання значною мірою залежить від ситуації спілкування та реакції адресата. Мовець може змінювати інтонацію, темп або добір мовних засобів залежно від того, як реагує аудиторія. У художньому мовленні, навпаки, визначальну роль відіграє композиційна організація тексту. Стилiстичні засоби тут підпорядковуються

загальній структурі твору і використовуються для досягнення певного художнього ефекту.

У науковому та навчальному мовленні стилістичні засоби застосовуються більш обмежено, оскільки ці види мовлення орієнтовані на точність, логічність і однозначність викладу. Однак навіть у таких текстах певні стилістичні прийоми можуть використовуватися для пояснення складних понять або для структуризації матеріалу. Наприклад, порівняння або паралельні конструкції можуть допомагати краще організувати інформацію та зробити її більш зрозумілою для адресата.

Незалежно від виду мовлення використання стилістичних засобів повинно відповідати принципу стилістичної доцільності. Це означає, що кожен стилістичний прийом повинен бути виправданим з точки зору комунікативної мети, жанру тексту та умов спілкування. Надмірне або невмотивоване використання стилістичних засобів може призвести до перевантаження мовлення, зниження його зрозумілості або втрати логічної чіткості. Саме тому важливим є раціональний добір мовних засобів, який забезпечує гармонійне поєднання змісту та форми висловлювання.

Раціональне використання стилістичних засобів передбачає врахування кількох важливих чинників. Передусім необхідно зважати на жанр мовлення, оскільки кожен функціональний стиль має власні норми і традиції використання мовних засобів. Не менш важливо враховувати комунікативну мету висловлювання, адже саме вона визначає характер і ступінь виразності мовлення. Крім того, значну роль відіграє мовленнєвий контекст, який формує умови сприйняття тексту та впливає на інтерпретацію стилістичних прийомів.

Практичні завдання

Практичне заняття 1. 语言风格概览

一、名词解释

1. 文体
2. 文体学
3. 语境
4. 语言风格现象

二、单项选择题

1. 下列关于“文体学”的表述，最全面的是（ ____ ）
 - A. 文体学就是比喻、排比等修辞手法的运用
 - B. 文体学是对语言进行风格加工，实现内容与形式统一的语言活动
 - C. 文体学仅适用于文学创作，日常交流无需考虑
 - D. 文体学可以脱离语法和逻辑，追求表达效果即可
2. 文体学的第一基本原则是（ ____ ）
 - A. 适应语体
 - B. 切合语境
 - C. 追求生动
 - D. 遵循逻辑
3. 下列不属于“语境”范畴的是（ ____ ）
 - A. 文章的前后文内容
 - B. 说话的时间、地点和对象
 - C. 不同民族的文化风俗习惯
 - D. 词语的基本含义
4. 口诀“语法管通不通，逻辑管对不对，文体管好不好”体现了三者的 ____。
 - A. 并列关系
 - B. 分工差异
 - C. 从属关系
 - D. 无关联

5. 下列属于语言风格现象的是（ ____ ）

- A. 用夸张描写加强表达效果（如“白发三千丈”）
- B. 句子成分残缺（通过这次学习，使我收获很大）
- C. 概念混淆（他把水果和苹果放在一起）
- D. 语序颠倒（我吃饭了今天）

三、判断题（对的打√，错的打×）

- 1. 狭义的文体仅指修辞手法的运用，广义的文体涵盖语言运用的所有风格优化行为。（ ____ ）
- 2. 文体学的研究对象仅限于书面语中的语言风格，口语无需研究。（ ____ ）
- 3. 为增强表达效果，文体学可以在特定语境中突破语法或逻辑的常规限制。（ ____ ）
- 4. 公文语体和文艺语体的语言风格特点一致，都可大量使用比喻、拟人等手法。（ ____ ）
- 5. 文体学的核心是“为修饰而修饰”，形式比内容更重要。（ ____ ）

四、简答题

- 1. 简述文体学的核心研究范围。
- 2. 文体学的基本原则有哪些？请简要说明每一条原则的核心要求。
- 3. 请分析文体与语法、逻辑的区别与内在联系。

五、分析题

分析“白发三千丈，缘愁似个长”这句诗，结合本章知识点说明：该句是否

违背语法/逻辑？文体学在这里的作用是什么？体现了文体与语法、逻辑的何种关系？

六、填空题

1. 文体学是研究_____和_____的科学，它关注语言在不同语境下的表现方式。
2. 在文体学中，_____指语言在特定情境下的使用特点，包括词汇、句式和表达方式。
3. 语言风格现象包括夸张、排比、比喻等_____的使用，也包括语序、词义、句式等方面的变化。
4. “白发三千丈，缘愁似个长”体现了文体学对语言表达的_____作用，同时在特定语境下允许适度突破语法或逻辑的常规。
5. 文体学的基本原则强调：一是_____（贴合语体）；二是_____（适合语境）；三是_____（增强表达效果）；四是_____（保持逻辑合理性）。
6. 文体学研究的核心是_____，关注语言在不同语境下的表现和风格特点。
7. 语境包括时间、地点、说话对象以及_____等因素。
8. 狭义的文体学仅指_____的使用，而广义的文体学包括语言的整体风格优化。

Практичне заняття 2. 文体学的基本原则

一、名词解释

1. 文体学的基本原则
2. 情景语境
3. 语体
4. 文艺语体

二、单项选择题

1. 文体学的所有原则中，最基础、最核心的是（ ____ ）
A. 适应语体 B. 切合语境 C. 遵循逻辑 D. 内容与形式统一
2. 说话者的身份、表达对象、沟通目的属于哪种语境类型（ ____ ）
A. 上下文语境 B. 情景语境 C. 文化语境 D. 词汇语境
3. 下列语体中，极少使用文学修辞手法的是（ ____ ）
A. 文艺语体 B. 公文语体 C. 政论语体 D. 口语体
4. 日常朋友间聊天说“今儿个没空，改天约”，正式商务洽谈说“今日时间不便，后续另行邀约”，体现了文体学的（ ____ ）原则。
A. 切合语境 B. 适应语体 C. 遵循语言规律 D. 内容与形式统一
5. 下列关于语境与文体的关系，表述错误的是（ ____ ）。
A. 语境决定文体学方式的选择 B. 同一表达在不同语境中效果不同
C. 文体学可以脱离语境独立存在 D. 文化语境影响文体的情感倾向

6. 政论语体的文体学特点是（ ____ ）。

- A. 庄重规范，不用辞格 B. 形象生动，多用通感、拈连
C. 逻辑严密，多用排比、反问 D. 通俗活泼，多用口语化词语

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 文体学的基本原则是相互独立的，遵循其中一条即可达到良好表达效果。（ ____ ）
2. 上下文语境仅指书面语的前后文，口语不存在上下文语境。（ ____ ）
3. 为增强表达效果，文艺语体可灵活使用各类修辞手法，甚至突破轻微的语法常规。（ ____ ）
4. 科技语体的核心要求是准确严密，因此可以适当使用比喻、拟人等手法增强形象性。（ ____ ）
5. 文化语境会影响文体学选择，如不同民族对数字、颜色的表达情感不同。（ ____ ）
6. “内容与形式统一”原则要求，文体学形式必须服务于思想内容，不能为修饰而修饰。（ ____ ）
7. 口语体和书面体的文体差异不仅体现在词语选择上，还体现在句式和表达手法的运用上。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述文体学的四大基本原则，并分别说明各原则的核心要求。
2. 语境分为哪三类？请举例说明每类语境对文体学选择的影响。
3. 简述口语体、文艺语体、公文语体的核心文体特点，各举一例说明。

五、分析题

1. 分析下列两个表达版本，结合文体学基本原则说明为何版本二更合适，体现了哪些文体原则？

版本一（某公司通知）：各位老铁，咱公司下周开始放中秋假，具体时间瞅群里公告哈！

版本二（某公司通知）：各位员工，本公司将于下周起开展中秋假期安排，具体放假时间请查阅公司群内正式公告。

2. 分析诗句“露从今夜白，月是故乡明”的文体运用，结合本章知识点说明并具体分析。

（1）该句的文体学选择贴合了哪些语境要求？

（2）体现了“内容与形式统一”的原则吗？

六、文体学分析与改写

阅读以下句子：“天气真好，大家都出去玩吧！”

完成任务：

1. 指出该句属于哪种语体，并说明理由。

2. 根据文体学基本原则，将该句改写为：

（1）更贴合正式书面语体的表达；

（2）更贴合文艺语体的表达。

3. 简要分析改写后的句子如何体现语体、语境与内容形式统一的原则。

Практичне заняття 3. 比喻作为修辞手法

一、名词解释

1. 比喻
2. 明喻
3. 暗喻
4. 借喻

二、单项选择题

1. 下列句子中，属于明喻的是（ ____ ）
A. 孩子是祖国的花朵 B. 忽如一夜春风来，千树万树梨花开
C. 春风像母亲的手，轻轻抚摸着大地 D. 大漠孤烟直，长河落日圆
2. 下列句子中，属于暗喻的是（ ____ ）
A. 春天像小姑娘，花枝招展地走来了 B. 孩子是祖国的花朵
C. 天空像一面蓝色的镜子 D. 月亮像银盘一样挂在天上
3. 下列句子中，属于借喻的是（ ____ ）
A. 红的像火，粉的像霞，白的像雪 B. 他是我们班的“百科全书”
C. 春风像母亲的手 D. 大海像蓝色的绸缎
4. 比喻的核心基础是（ ____ ）
A. 相关性 B. 相似性 C. 因果关系 D. 时间关系
5. 下列关于比喻的表述，正确的是（ ____ ）
A. 比喻必须有喻词 B. 比喻必须有本体和喻体
C. 比喻只能用于文学语体 D. 比喻不受语境限制

6. 下列句子中，同时使用比喻和拟人的是（ ____ ）
- A. 春天像小姑娘，笑着，走着 B. 白发三千丈，缘愁似个长
- C. 何以解忧？唯有杜康 D. 飞流直下三千尺，疑是银河落九天
7. 比喻与借代的主要区别是（ ____ ）
- A. 比喻基于相似性，借代基于相关性 B. 比喻只用于文学作品
- C. 借代必须使用喻词 D. 比喻不能表达情感
8. “红的像火，粉的像霞，白的像雪” 这一句的修辞手法特点是（ ____ ）
- A. 明喻与排比结合 B. 夸张与借代结合
- C. 借喻与对偶结合 D. 拟人与夸张结合
9. 下列句子中，仅使用比喻的是（ ____ ）
- A. 春风像母亲的手 B. 小溪唱着歌向前奔去
- C. 千山鸟飞绝 D. 白发三千丈
10. 在文体学中，比喻的主要功能是（ ____ ）
- A. 增强形象性和表达效果 B. 纠正语法错误
- C. 简化句子结构 D. 替代逻辑关系

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 比喻的基本构成要素是本体和喻体，有时还包括喻词。（ ____ ）
2. 明喻通常使用“像、如、仿佛、好像”等喻词。（ ____ ）
3. 暗喻中通常使用“是、成为、化作”等词语连接本体和喻体。（ ____ ）
4. 借喻是不出现本体，只用喻体来代替本体。（ ____ ）

5. 比喻只能出现在文学语体中，其他语体不能使用。（ ____ ）
6. 比喻可以增强语言的形象性和感染力。（ ____ ）
7. 在特定语境中，比喻有时可以与拟人或夸张结合使用。（ ____ ）
8. 比喻的使用必须符合语境，否则表达效果会受到影响。（ ____ ）
9. 比喻的主要目的只是修饰语言，与表达内容无关。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述比喻的三种类型（明喻、暗喻、借喻），并各举一例说明其特点。
2. 从文体学角度说明比喻在语言表达中的主要作用。
3. 简述比喻与比拟（拟人、拟物）的主要区别。

五、分析题

1. 分析下列句子的修辞手法，说明其类型，并简要分析表达效果。

（1）那河畔的金柳，是夕阳中的新娘。

（2）红的像火，粉的像霞，白的像雪。

（3）飞流直下三千尺，疑是银河落九天。

2. 阅读下列语段，找出其中的比喻，并分析其表达作用以及与语境的关系。

语段：春天来了，小草偷偷地从土里钻出来，嫩嫩的，绿绿的。园子里，田野里，一大片一大片满是的。桃树、杏树、梨树，都开满了花。红的像火，粉的像霞，白的像雪。

Практичне заняття 4. 比较在修辞手法表达中的运用

一、名词解释

1. 比较
2. 明显比较
3. 隐性比较
4. 比较词
5. 比较结构

二、单项选择题

1. 下列句子中，属于明显比较的是（ ____ ）
A. 春风像母亲的手，轻轻抚摸着大地 B. 孩子是祖国的花朵
C. 大漠孤烟直，长河落日圆 D. 千山鸟飞绝，万径人踪灭
2. 在比较句中，表示比较关系的词语通常是（ ____ ）
A. 是 B. 像 C. 把 D. 被
3. 下列句子中，属于隐性比较的是（ ____ ）
A. 她的脸像花一样美 B. 他跑得像风一样快
C. 孩子是祖国的花朵 D. 天空像一面镜子
4. 下列句子中，使用比较来增强形象性的是（ ____ ）
A. 风很大 B. 风像猛兽一样呼啸 C. 风停了 D. 风越来越弱
5. 在修辞手法表达中，比较的主要作用是（ ____ ）
A. 增强形象性 B. 改变语法结构 C. 替代主语 D. 说明时间

6. 下列句子中，比较最明显的是（_____）

A. 月亮像银盘挂在天上 B. 月亮升起来了 C. 月亮很亮 D. 月亮照着大地

7. 下列句子中，没有使用比较的是（_____）

A. 红的像火，粉的像霞，白的像雪 B. 天空像大海一样深蓝

C. 山高水长 D. 雨像细丝一样飘落

8. 在比较句中，被比较的对象通常叫（_____）

A. 本体 B. 喻体 C. 修辞 D. 语体

9. “他跑得像一阵风一样快”中的比较词是（_____）

A. 跑 B. 风 C. 像 D. 快

10. 在文学语体中，比较常常用来（_____）

A. 说明事实 B. 增强表达的形象性和情感色彩

C. 简化句子结构 D. 避免使用形容词

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 比较通常通过“像、如、仿佛、好像”等词语表达。（_____）

2. 比较的主要作用是增强语言的形象性和表现力。（_____）

3. 在所有语体中都可以使用比较。（_____）

4. 比较只能出现在文学作品中。（_____）

5. 有些比较句可以不出现明显的比较词。（_____）

6. 比较常用于描写自然景物或人物形象。（_____）

7. 比较与比喻完全没有关系。（_____）

8. 使用比较时必须符合语境。（ ____ ）
9. 比较可以增强语言的感染力。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述比较在修辞手法表达中的主要作用。
2. 举例说明明显比较和隐性比较的区别。

五、分析题

1. 分析下列句子的比较手法，并说明其表达作用。

（1）春风像母亲的手，轻轻抚摸着大地。

（2）红的像火，粉的像霞，白的像雪。

2. 阅读下列语段，找出其中的比较，并分析其表达效果。

语段：春天来了，小草从土里钻出来，嫩嫩的，绿绿的。桃树、杏树、梨树，都开满了花。红的像火，粉的像霞，白的像雪。

六、比较句改写与创作

阅读以下句子：“他唱歌很好听。”

完成任务：

1. 根据文体学原则，将该句改写为明显比较句，增强形象性和感染力。
2. 将该句改写为隐性比较句，不使用明显比较词，如“像、如、仿佛”。
3. 简要说明两种改写方式在表达效果和语境适应上的差异。

Практичне заняття 5. 夸张的类型与功能

一、名词解释

1. 夸张
2. 扩大夸张
3. 缩小夸张
4. 超前夸张
5. 夸张的表达功能

二、单项选择题

1. “白发三千丈，缘愁似个长”使用的修辞手法是（ ____ ）
A. 比喻 B. 夸张 C. 排比 D. 借代
2. “飞流直下三千尺，疑是银河落九天”属于夸张中的（ ____ ）
A. 扩大夸张 B. 缩小夸张 C. 超前夸张 D. 反向夸张
3. “教室里静得连一根针掉在地上都能听见”属于（ ____ ）
A. 扩大夸张 B. 缩小夸张 C. 超前夸张 D. 比喻
4. “看见这碗饭，我就饱了”属于（ ____ ）
A. 扩大夸张 B. 缩小夸张 C. 超前夸张 D. 借代
5. 夸张的主要表达作用是（ ____ ）
A. 改变句子结构 B. 突出事物特征，加强表达效果
C. 替代主语 D. 说明语法关系
6. 下列句子中，使用夸张的是（ ____ ）
A. 月亮升起来了 B. 他跑得很快 C. 他的声音震动了整个山谷 D. 天气很好

7. 下列句子中，没有使用夸张的是（ ____ ）
- A. 千山鸟飞绝，万径人踪灭 B. 飞流直下三千尺
- C. 春风像母亲的手 D. 白发三千丈
8. 在文学语体中，夸张常用于（ ____ ）
- A. 增强形象性和情感色彩 B. 表达精确数据
- C. 描写科学实验 D. 说明法律条文
9. 夸张在表达时需要（ ____ ）
- A. 完全符合客观事实 B. 完全脱离现实
- C. 合理夸大或缩小事物特征 D. 避免使用形容词
10. 下列关于夸张的表述，正确的是（ ____ ）
- A. 夸张只能用于诗歌 B. 夸张不能违背语境
- C. 夸张不表达情感 D. 夸张只能用于口语

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 夸张是一种通过夸大或缩小事物特征来增强表达效果的修辞手法。（ ____ ）
2. 扩大夸张是对事物特征进行明显的放大。（ ____ ）
3. 缩小夸张是故意把事物说得比实际更小或更弱。（ ____ ）
4. 超前夸张是把未来可能发生的结果提前表达出来。（ ____ ）
5. 夸张只能用于文学语体。（ ____ ）
6. 在诗歌中，夸张常与比喻或排比结合使用。（ ____ ）
7. 夸张的使用不需要考虑语境。（ ____ ）

8. 夸张可以增强语言的感染力和表现力。(____)

9. 夸张的主要作用是改变语法结构。(____)

四、简答题

1. 简述夸张的三种基本类型，并各举一例说明。
2. 说明夸张在文学表达中的主要功能。
3. 简要分析夸张与比喻的区别。

五、分析题

1. 分析下列句子中的夸张类型，并说明其表达作用。

(1) 白发三千丈，缘愁似个长。

(2) 飞流直下三千尺，疑是银河落九天。

(3) 教室里静得连一根针掉在地上都能听见。

2. 阅读下列语段，找出其中的夸张，并分析其表达效果。

语段：他一声大喊，仿佛整个山谷都在回响。那声音像雷一样震动四方，让人久久不能忘记。

六、夸张句改写与创作

原句：“这本书很有趣。”

完成任务：

1. 将该句改写为扩大夸张句，突出书的趣味性。
2. 将该句改写为缩小夸张句，表现书的趣味被低估或轻描淡写。
3. 简述两种夸张改写在表达效果和语境适配上的不同。

Практичне заняття 6. 对比作为修辞手法

一、名词解释

1. 对比
2. 对照
3. 反衬
4. 对比的表达功能

二、单项选择题

1. 下列句子中，使用对比修辞的是（ ____ ）
A. 横眉冷对千夫指，俯首甘为孺子牛 B. 春风像母亲的手
C. 飞流直下三千尺 D. 小溪唱着歌向前流
2. “朱门酒肉臭，路有冻死骨”主要运用的修辞手法是（ ____ ）
A. 对比 B. 比喻 C. 拟人 D. 借代
3. 对比修辞的核心作用是（ ____ ）
A. 突出事物之间的差异 B. 描写自然景物 C. 表达时间关系 D. 改变语法结构
4. 下列句子中，对比最明显的是（ ____ ）
A. 春天来了 B. 天气很好 C. 富贵者灯红酒绿，贫穷者衣食无着 D. 花开了
5. 在文学语体中，对比常用于（ ____ ）
A. 增强表达的形象性和思想深度 B. 说明科学事实
C. 描写实验过程 D. 表达法律条文

6. 下列句子中，没有使用对比的是（ ____ ）
- A. 先天下之忧而忧，后天下之乐而乐 B. 朱门酒肉臭，路有冻死骨
- C. 春风像母亲的手 D. 横眉冷对千夫指，俯首甘为孺子牛
7. 对比与排比的主要区别是（ ____ ）
- A. 对比强调差异，排比强调并列 B. 对比只用于诗歌
- C. 排比只能用于口语 D. 对比必须使用比喻
8. “有人忙碌奔波，有人安逸享乐”使用的是（ ____ ）
- A. 对比 B. 比喻 C. 借代 D. 夸张
9. 对比修辞在表达中的主要功能是（ ____ ）
- A. 强调思想内容 B. 减少句子长度 C. 替代主语 D. 改变语序
10. 下列关于对比的表述，正确的是（ ____ ）
- A. 对比必须使用比喻词 B. 对比不能表达情感
- C. 对比通过差异突出表达重点 D. 对比只用于古典诗歌

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 对比是把两种不同的事物或现象放在一起进行比较的修辞手法。（ ____ ）
2. 对比可以增强语言的表现力和感染力。（ ____ ）
3. 对比只能出现在诗歌中。（ ____ ）
4. 对比常用于表现社会矛盾或人物性格。（ ____ ）
5. 对比与排比是完全相同的修辞手法。（ ____ ）
6. 对比可以使表达更加鲜明、生动。（ ____ ）

7. 对比在文学语体中使用较多。（ ____ ）
8. 对比不需要考虑语境。（ ____ ）
9. 对比可以帮助突出作者的态度和情感。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述对比修辞的基本特点，并举一例说明。
2. 分析对比在文学作品中的表达作用。
3. 简述对比与排比、反衬之间的区别。

五、分析题

阅读下列句子，指出其中的对比修辞，并分析其表达效果。

- （1）朱门酒肉臭，路有冻死骨。
- （2）先天下之忧而忧，后天下之乐而乐。
- （3）横眉冷对千夫指，俯首甘为孺子牛。

六、对比句改写与创作

原句：

- （1）“他学习认真。”
- （2）“他生活悠闲。”

完成任务：将简单句改写为对比句，突出两种事物或现象的差异。

1. 使用对比修辞，把两种情况放在一起，增强表达效果。
2. 说明为何使用对比更能突出重点。

Практичне заняття 7. 排比在语言表达中的运用

一、名词解释

1. 平行结构
2. 排比
3. 对偶
4. 句式平行
5. 平行结构的表达功能

二、单项选择题

1. 排比的主要特点是（ ____ ）
A. 句式结构相似、语气连贯 B. 使用大量专业术语
C. 句子结构完全不同 D. 只使用比喻表达
2. 下列句子中使用排比修辞手法的是（ ____ ）
A. 他像春风一样温暖 B. 他学习认真，工作努力，生活朴实
C. 花儿开了 D. 天气很好
3. 平行结构在表达中的主要作用是（ ____ ）
A. 增强语势和节奏感 B. 减少句子长度 C. 改变语法结构 D. 说明时间关系
4. 下列句子中属于对偶的是（ ____ ）
A. 山重水复疑无路，柳暗花明又一村 B. 花儿开了 C. 春天来了 D. 天气不好
5. 在演讲或政论语言中，最常见的平行结构形式是（ ____ ）
A. 排比 B. 借代 C. 夸张 D. 通感

6. 下列关于排比的表述正确的是（ ____ ）
- A. 排比是句式结构相似、语义相关的一组句子 B. 排比只能用于诗歌
- C. 排比必须使用比喻 D. 排比只能由两个句子组成
7. “我们要热爱祖国，建设祖国，发展祖国。”这一句使用的修辞手法是（ ____ ）
- A. 排比 B. 比喻 C. 反问 D. 借代
8. 平行结构与对偶的主要区别是（ ____ ）
- A. 排比可以由多个句子组成，对偶一般为两句 B. 排比只能用于文学作品
- C. 对偶没有结构要求 D. 排比不强调语义关系
9. 下列句子中没有使用平行结构的是（ ____ ）
- A. 学习要勤奋，工作要认真，做人要诚实
- B. 天气很暖和
- C. 我们要努力学习，积极实践，不断进步
- D. 为人民服务，为社会贡献，为国家奋斗
10. 平行结构在文学表达中的主要功能是（ ____ ）
- A. 增强语言节奏感和表现力 B. 解释科学现象
- C. 描写实验过程 D. 表达法律条文

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 平行结构是指句式结构相似、意义相关的句子组合。（ ____ ）
2. 排比可以增强语言的节奏感和感染力。（ ____ ）

3. 对偶是平行结构的一种特殊形式。（ ____ ）
4. 排比只能由两个句子组成。（ ____ ）
5. 平行结构常见于演讲、文学和政论语言中。（ ____ ）
6. 平行结构可以增强表达的逻辑性和层次感。（ ____ ）
7. 排比不需要结构上的相似性。（ ____ ）
8. 对偶通常结构整齐、字数相等。（ ____ ）
9. 平行结构能够强化表达的思想内容。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述平行结构（排比）的基本特点，并举例说明。
2. 说明排比与对偶的主要区别。
3. 分析平行结构在演讲或文学作品中的表达作用。

五、论述题

1. 结合实例，分析排比修辞手法在现代语言表达中的运用形式，并说明其表达效果。
2. 结合语言实践，论述平行结构在演讲、文学创作和公共表达中的作用，并说明合理运用平行结构的重要性。

六、排比句简化练习

把下列句子合并成一个排比句：“我们要努力学习。我们要积极锻炼。我们要关心同学。”

Практичне заняття 8. 反问修辞手法的表达功能与运用

一、名词解释

1. 反问
2. 设问
3. 反问句
4. 反问的表达功能
5. 反问的语境适配

二、单项选择题

1. 反问句的主要表达特点是（ ____ ）
A. 提出问题并等待回答 B. 以疑问形式表达肯定或否定的意思
C. 只用于日常对话 D. 只表达真实疑问
2. 下列句子中属于反问句的是（ ____ ）
A. 你今天去图书馆吗？ B. 难道我们不应该努力学习吗？
C. 你什么时候回来？ D. 他在哪里？
3. 反问修辞手法的主要表达作用是（ ____ ）
A. 增强语气和表达力度 B. 说明科学原理 C. 描写自然景物 D. 表达时间关系
4. 下列句子中使用反问修辞手法的是（ ____ ）
A. 谁能不为祖国的进步而自豪呢？ B. 今天的天气很好。
C. 夏天来了。 D. 花开了。

5. 反问与设问的主要区别是（ ____ ）
- A. 反问不需要回答，设问需要自问自答 B. 反问只用于文学作品
- C. 设问只能用于演讲 D. 二者没有区别
6. 在演讲语言中，反问句的主要作用是（ ____ ）
- A. 增强感染力和说服力 B. 减少句子数量 C. 替代主语 D. 表达时间关系
7. “我们怎么能忘记历史呢？”这一句表达的真实意思是（ ____ ）
- A. 我们不知道历史 B. 我们不应该忘记历史
- C. 我们已经忘记历史 D. 历史不重要
8. 下列句子中没有使用反问的是（ ____ ）
- A. 难道这不是事实吗？ B. 我们怎么能放弃希望呢？
- C. 你今天去学校吗？ D. 谁能否认他的努力呢？
9. 反问句在文学作品中的主要功能是（ ____ ）
- A. 表达情感、加强语气 B. 解释科学概念 C. 说明实验过程 D. 介绍人物背
10. 关于反问修辞的表述，正确的是（ ____ ）
- A. 反问必须使用疑问词 B. 反问只能表达否定意义
- C. 反问通过疑问形式强化表达态度 D. 反问只用于口语

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 反问是一种以疑问形式表达肯定或否定意义的修辞手法。（ ____ ）
2. 反问句通常不需要对方回答。（ ____ ）

3. 反问只能表达否定意义。（ ____ ）
4. 反问常用于演讲、议论文和文学作品中。（ ____ ）
5. 反问能够增强语言的感染力和表达力度。（ ____ ）
6. 反问与设问完全相同。（ ____ ）
7. 反问可以表达作者的情感和态度。（ ____ ）
8. 反问句必须包含疑问代词。（ ____ ）
9. 反问是汉语中常见的修辞手法之一。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述反问修辞手法的基本特点，并举一例说明。
2. 说明反问与设问的主要区别。
3. 分析反问在演讲或文学作品中的表达作用。

五、分析题

阅读下列句子，指出其中的反问修辞手法，并分析其表达效果。

1. 难道我们不应该珍惜时间吗？
2. 谁能否认他的贡献呢？
3. 我们怎么能忘记历史呢？

要求：指出反问句的真实表达意义。分析反问修辞手法如何增强表达效果。

六、表达应用题

结合反问修辞手法的表达特点，完成以下任务。

1. 以“珍惜时间”为主题，写一段 40—50 字的文字，其中至少使用两句反问句，增强表达效果。

2 为“校园环保活动”写一句宣传语，使用反问修辞手法，要求语言简洁、富有感染力。

七、跨语体表达练习

要求：结合本章所学反问修辞手法特点，针对不同语体完成以下三项任务。

每条不少于 40 字。

演讲语体：以“青春与奋斗”为主题，写一段开场白，使用至少两句反问句，增强演讲感染力。

文学语体：选取你熟悉的一篇短文或诗句，用反问修辞改写其中两处描述，使情感更强烈、更生动。

口语语体：为学校社团招新活动设计一段宣传文案，至少使用一条反问句，增强互动性和趣味性。

提示：

1. 确保反问句的真实意思明确，可用于表达肯定或否定；
2. 注意语境适配，反问句应符合文体特点；
3. 可以结合其他修辞手法（如排比、夸张）增强效果。

Практичне заняття 9. 借代修辞手法在语言表达中的运用

一、名词解释

1. 借代
2. 借体与本体
3. 借代关系
4. 借代的表达功能
5. 借代与比喻的区别

二、单项选择题

1. 借代修辞手法的基本特点是（ ____ ）
A. 用相关事物代替本体 B. 用相似事物进行比较
C. 通过夸张表达情感 D. 用疑问形式表达肯定
2. 下列句子中使用借代修辞手法的是（ ____ ）
A. 红旗飘扬在广场上 B. 白宫发表声明
C. 花儿像火一样红 D. 春风像母亲的手
3. 在借代修辞手法中，被代替的事物叫做（ ____ ）
A. 借体 B. 本体 C. 喻体 D. 修辞对象
4. “白宫宣布新的政策”中“白宫”借代的是（ ____ ）
A. 一座建筑 B. 美国政府 C. 一个城市 D. 一个组织
5. 借代修辞手法的主要表达作用是（ ____ ）
A. 使表达更加简洁、生动 B. 描写自然景物

C. 说明科学原理 D. 表达时间关系

6. 下列句子中没有使用借代修辞手法的是（ ____ ）

A. 他是学校里的篮球高手 B. 铁饭碗越来越少了

C. 舞台上的白发讲述着岁月 D. 红旗迎风飘扬

7. “铁饭碗”在现代汉语中借代的是（ ____ ）

A. 一种餐具 B. 稳定的工作 C. 一种文化传统 D. 一种金属制品

8. 借代与比喻的主要区别是（ ____ ）

A. 借代基于相关关系，比喻基于相似关系 B. 借代只用于文学

C. 比喻只用于口语 D. 二者没有区别

9. 在新闻报道中，借代修辞手法常用于（ ____ ）

A. 简化表达、增强概括性 B. 描写自然景物 C. 表达疑问 D. 描写情绪

10. 下列关于借代修辞手法的表述，正确的是（ ____ ）

A. 借代必须使用比喻词 B. 借代基于事物之间的现实联系

C. 借代只能用于诗歌 D. 借代只能表达情感

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 借代是一种用相关事物代替本体的修辞手法。（ ____ ）

2. 借代与比喻的区别在于是否具有相似关系。（ ____ ）

3. 借代必须使用“像”、“如”等比喻词。（ ____ ）

4. 借代常用于新闻、文学和日常语言中。（ ____ ）

5. 借代能够使表达更加简洁和形象。（ ____ ）

6. 借代不需要考虑语境。（ ____ ）
7. 借代可以增强语言的表现力。（ ____ ）
8. 借代中的借体和本体之间必须具有一定联系。（ ____ ）
9. 借代是汉语常见的文体学手法之一。（ ____ ）

四、简答题

1. 简述借代修辞手法的基本特点，并举一例说明。
2. 说明借代与比喻的主要区别。
3. 分析借代在新闻或文学作品中的表达作用。

五、论述题

1. 阅读下列句子，指出其中的借代修辞手法，并分析其表达效果。

（1）白宫发表声明。

（2）铁饭碗正在逐渐减少。

（3）红领巾们积极参加活动。

要求：指出借体与本体，说明借代关系，分析表达效果。

2. 阅读下列语段，找出其中的借代修辞手法，并分析其表达作用。

语段：操场上，一群红领巾正在快乐地奔跑。他们的笑声回荡在校园里，为这个秋日的校园增添了无限的活力。

要求：指出语段中的借代表达。说明借体与本体之间的关系。分析借代在语段中的表达效果。

Практичне заняття 10. 语言表达中的修辞手法运用

一、基础判断题（对的打√，错的打×）

1. 修辞手法是增强语言表现力的重要方式，包括比喻、夸张、排比、反问、借代等。（ ____ ）
2. 在语言表达中，修辞手法的使用应贴合语境和语体要求。（ ____ ）
3. 文艺语体可以大量使用修辞手法，而科技语体通常较少使用形象化辞格。（ ____ ）
4. 同一种修辞手法在不同语体中的表达效果完全相同。（ ____ ）
5. 合理使用修辞手法能够增强语言的感染力和表现力。（ ____ ）

二、单一案例分析题

要求：识别语段中的主要修辞手法（如比喻、排比、反问、借代等），分析其表达效果，并说明其与语境的适配性。

1. 案例 1（文艺语体）：秋风轻轻吹过校园，银杏叶像一只只金色的蝴蝶，在空中缓缓飘落。阳光洒在地面上，仿佛给校园铺上了一层温暖的金毯。
2. 案例 2（演讲语体）：青春是什么？青春是追求理想的勇气，是面对困难的坚韧，是不断奋斗的力量。
3. 案例 3（新闻语体）：红领巾们积极参加校园环保活动，用实际行动守护绿色校园。

三、综合案例分析题

阅读下列语段，完成综合分析。

语段：春天来了，校园里的花儿像火一样红，像霞一样美，像雪一样洁白。
微风吹过，花香四溢，整个校园仿佛变成了一幅生动的画卷。

要求：

1. 指出语段中的主要修辞手法（如比喻、排比等）；
2. 分析这些修辞手法如何增强语言的表现力；
3. 说明这些修辞手法如何营造语境和表达情感。

四、修辞手法误用综合改错题

阅读下列语段，指出其中存在的文体学问题（如辞格滥用、语体失当、表达不当等），并进行修改。

要求：指出修辞或语体问题；给出修改后的版本；简要说明修改思路。

语段 1（公文语体）：家人们，咱学校下周要搞消防演练啦，大家记得按时参加哦！

语段 2（科技语体）：本次实验结果非常惊艳，数据像火箭一样迅速上升，完美证明了我们的猜想。

语段 3（职场语体）：这个项目其实挺难的，我们努力干了好几个月，总算完成了，效果还不错。

五、跨场景修辞手法实战应用题

根据不同语境，设计恰当的语言表达，合理运用修辞手法。

场景 1 (校园·文艺语体)

以“校园冬雪”为主题，写一段 60 字左右的文字，运用至少两种修辞手法。

场景 2 (职场·书面语体)

为公司写一则员工表彰通知（约 80 字），要求语言规范、表达简洁。

场景 3 (广告·创意语体)

为校园文创店的书签写一句宣传语（10 字以内），要求简洁、有创意。

场景 4 (新媒体·口语语体)

为学校图书馆“冬日读书活动”写一段 50 字左右的新媒体文案，要求语言轻松、有互动感。

场景 5 (演讲语体)

为主题“青春与奋斗”的演讲写一段 60 字左右的开头，可以使用排比或反问增强感染力。

六、小练习

将下列短句改写，使其运用至少一种修辞手法（比喻、夸张、排比或反问），增强表达效果。

要求：保留原意，语言生动，体现语境特点。

1. 天空很蓝。
2. 树叶掉了。

Практичне заняття 11. 修辞手法学习资源与跨主题拓展

一、基础识记题

1. 汉代辞格理论奠基之作是____（作者+书名），系统阐述了比喻、排比、对偶等修辞手法的应用。
2. 《修辞学发凡》作者____首次明确提出了文体学的基本原则和分类方法。
3. 《文心雕龙》中专门探讨炼字炼句的篇章是____篇，为文字锤炼提供经典案例。
4. 现代文体学中强调语体与语境适配的学者代表为____，其著作《语体学概论》是核心资料。
5. 网络文体学研究的核心学术平台包括 CNKI、____、____，可获取新媒体文体学的最新成果。
6. 跨学科研究中，将文体学与传播学结合的经典著作是拉斯韦尔的____，奠定了文体学传播学理论基础。
7. 汉语古代文体学核心准则“言有物、言有序、言有文”出自____。
8. 文学修辞手法实践的经典代表是____（鲁迅/朱自清等作品），体现比喻、拟人、排比的实际运用。
9. 文体学工具书的核心代表包括《现代汉语修辞大辞典》和____，主要用于辞格检索与应用参考。
10. 文体学心理学入门著作是____的《修辞与认知心理》，研究修辞手法表达对受众认知与情感的影响。

11. 新媒体文体学实战资料库包括公众号案例、抖音案例集以及____，可用于模仿与练习。

二、资料分类题

请将下列 15 种文体学学习资料按“经典著作类、学术论文类、实战案例类、工具书类、跨学科拓展类”五大类别分类。每类至少 2 种，直接填写序号即可。

- ①《修辞学发凡》（陈望道）②《文心雕龙》（刘勰）
③ CNKI 网络修辞论文 ④《现代汉语修辞大辞典》⑤《辞格汇编》
⑥ 新媒体优质文案案例集 ⑦ 抖音/公众号校园文案案例 ⑧《语体学概论》
⑨《教育修辞学概论》⑩《修辞与传播学》（胡曙中）
⑪ 鲁迅《朝花夕拾》⑫ 朱自清《春》⑬ 演讲稿经典案例集
⑭ 跨媒介广告案例 ⑮《修辞与认知心理》

1. 经典著作类：_____ 3. 学术论文类：_____

2. 实战案例类：_____ 4. 工具书类：_____

5. 跨学科拓展类：_____

三、选择题

1. 下列不属于汉语古代文体学经典著作的是（ ____ ）
A. 《文心雕龙》（刘勰） B. 《诗品》（钟嵘）
C. 《修辞学发凡》（陈望道） D. 《文赋》（陆机）
2. 查阅现代新媒体文体学研究成果，最权威的学术资料平台是（ ____ ）
A. 微信公众号 B. CNKI 中国知网 C. 抖音博主 D. 小红书笔记
3. 下列资料中适合实战模仿和练习排比、对偶、比喻的是（ ____ ）
A. 《辞格汇编》 B. 优质广告文案案例库
C. 《语体学概论》 D. 《文心雕龙注》
4. 跨学科资料中，将文体学与心理学结合，研究受众认知与情感影响的著作是（ ____ ）
A. 《教育修辞学》 B. 《修辞与认知心理》
C. 《广告修辞学》 D. 《新媒体修辞研究》
5. 下列演讲语体中常用的修辞手法包括（ ____ ）
A. 排比 B. 反问 C. 拟人 D. 工具书查阅
6. 下列散文中炼字炼句的经典案例是（ ____ ）
A. 科技论文 B. 公文通知 C. 朱自清《春》 D. 网络段子
7. 比喻、拟人、夸张的综合运用在文艺语体中主要作用是（ ____ ）
A. 增加语言形象性 B. 增加句式复杂性 C. 堆砌辞格 D. 无实际效果

8. 新媒体语境下，文体学创新应遵循的原则是（ ____ ）
- A. 随意创新 B. 贴合语境，兼顾规范 C. 脱离语体 D. 只使用古典辞格
9. 演讲稿实战练习中，适合训练反问、排比技巧的资料是（ ____ ）
- A. 鲁迅散文 B. 演讲稿案例集 C. 工具书 D. 教科书
10. 制定自主文体学习规划时，实战练习核心资料是（ ____ ）
- A. 经典著作 B. 学术论文 C. 案例库 D. 工具书

四、拓展分析题

题 1：经典文献片段分析

阅读《修辞学发凡》经典片段：“积极修辞要求形象、生动、鲜明、有力，服务语言表达；消极修辞要求通顺、平稳、规范，保证表达清晰。”

要求：

1. 解释积极修辞手法与消极修辞手法的核心内涵；
2. 举例说明排比、比喻在文艺语体与公文语体中的应用差异；
3. 分析二者结合对文体学实战的指导意义。

题 2：新媒体案例分析

阅读某校园公众号秋季推文标题：“秋意漫校园，银杏把校园的浪漫焊死了”

要求：

1. 指出案例中使用的修辞手法（拟人、夸张、比喻等）；
2. 分析修辞手法的表达效果及其对新媒体语境的适配；
3. 说明创新点与规范使用注意事项。

五、阅读实践题

选择“古典诗词炼字”、“现代散文辞格运用”、“新媒体文案修辞”三方向之一完成任务：

1. 推荐一份核心拓展阅读资料（名称/作者/类型）；
2. 说明推荐理由（对应该方向的文体学习需求）；
3. 简述学习方法（精读、案例摘抄、实战模仿等）。

六、学习规划题

结合本章修辞手法学习资料，制定大学生一学期自主学习规划。

要求：

1. 分“基础巩固、拓展阅读、实战练习”三个阶段，明确时间安排与核心资料；
2. 每阶段制定具体学习任务（精读著作、案例练习、文案创作等）；
3. 明确学习目标（提升新媒体文体学能力、职场文体学表达能力、演讲表达能力等）；
4. 总字数控制在 300 字左右，简洁具体。

七、表达应用题

将下列两句话合并成一段短文，至少运用一种修辞手法（比喻、拟人或夸张），增强语言表现力。

1. 秋天的校园很美。
2. 树叶慢慢飘落。

Практичне заняття 12. 跨文化修辞手法应用实践

一、基础判断题（对的打√，错的打×）

1. 跨文化修辞手法研究不同文化背景下，修辞表达、理解与运用的差异及适配方法，而不仅是语言翻译。（ ____ ）
2. 汉语常用的比喻、拟人、排比等辞格在所有西方语言中都能直接套用，无文化障碍。（ ____ ）
3. 跨文化修辞手法交际的核心原则是“文化适配、语境优先、适度变通”，兼顾语言表达与文化内涵。（ ____ ）
4. 对外汉语教学中，修辞手法教学只讲解辞格定义，无需结合文化背景，学生即可机械运用。（ ____ ）
5. 国际传播中，汉语修辞手法需完全贴合目标语言文化，弱化汉语文化特色，才能实现有效传播。（ ____ ）

二、单项选择题

1. 下列不属于汉英修辞手法文化差异的是（ ____ ）
 - A. 汉语喜用四字格、排比，英语更注重简洁直白
 - B. 汉语文体学多贴合中式意象（梅兰竹菊），英语多关联西方文化符号（橄榄枝）
 - C. 汉语和英语的比喻辞格都遵循“本体+喻体+相似性”核心结构
 - D. 汉语敬谦辞复杂，英语敬语无层级差异

2. 跨文化修辞手法交际中，文化负载型修辞（如“雪中送炭”或“隔靴搔痒”）的核心处理方法是（ ____ ）
- A. 直译 B. 结合文化背景意译 C. 删除 D. 随意替换
3. 对外汉语初级阶段修辞手法教学重点是（ ____ ）
- A. 复杂辞格联用 B. 基础文体学规范+简单辞格+文化浅释
C. 系统讲解四字格 D. 熟练使用敬谦辞体系
4. 国际传播中，汉语修辞手法“本土化适配”指（ ____ ）
- A. 保留核心文化内涵，使用目标受众易懂形式 B. 完全抛弃汉语特色
C. 大量使用中式典故 D. 仅字面翻译
5. 汉日修辞手法文化差异中，敬语体现为（ ____ ）
- A. 日语有严格层级，汉语更灵活 B. 汉语敬语更复杂
C. 汉日敬语完全一致 D. 日语无敬语
6. 下列汉语表达跨文化交际中最易误解的是（ ____ ）
- A. 他做事认真 B. 你真是个马大哈 C. 今天天气很好 D. 我们可以再商量
7. 跨文化修辞手法“适度变通”原则要求（ ____ ）
- A. 完全改变原意 B. 保留核心意图，调整形式
C. 坚持原语言习惯 D. 随意修改内容
8. 对外汉语高级阶段修辞手法教学重点是（ ____ ）
- A. 汉语特色修辞手法+跨文化运用 B. 基础通顺训练
C. 单一辞格记忆 D. 只讲书面语

9. 跨文化商务交际中汉语职场修辞手法核心要求是（ ____ ）
- A. 使用复杂中式客套 B. 简洁准确、逻辑清晰，兼顾目标文化
- C. 用词委婉即可 D. 完全照搬目标语言
10. 关于跨文化修辞手法与翻译学关系正确的是（ ____ ）
- A. 等同于翻译学 B. 翻译学是基础，跨文化修辞手法是高阶延伸
- C. 无关联 D. 翻译学重文化，跨文化修辞手法只重语言

三、简答题

1. 简述汉英修辞手法文化三大差异（句式、文化意象、表达风格），并各举一例。
2. 跨文化修辞手法应用核心原则是什么？结合跨文化交际场景说明。
3. 对外汉语教学中“分阶段教学策略”是什么？说明初级、中级、高级阶段的教学重点与方法。

四、案例分析题

题 1：跨文化交际修辞手法误解案例分析

案例：一位中国留学生对美国同学说：“你这次考试考得真好，真是瞎猫碰到死耗子啊！”

要求：

1. 分析修辞手法误解核心原因；
2. 指出该汉语修辞手法的文化属性；
3. 给出适合跨文化交际的修正表达，并说明思路。

题 2：国际传播修辞手法策略案例分析

案例：中国文化国际传播海报：“青山绿水，就是金山银山” → 英译 “Lucid waters and lush mountains are invaluable assets”。

要求：

1. 分析原汉语修辞手法特征（炼字、辞格、文化内涵）；
2. 分析译版修辞手法适配技巧；
3. 总结汉语特色修辞转化规律。

五、实战应用题

结合跨文化修辞手法适配原则，完成 3 个跨文化场景设计。

场景 1（对外汉语教学·初级）

设计一句汉语明喻教学例句，喻体为中西共通文化意象，语言简洁，附文化说明（≤50 字）。

场景 2（跨文化商务交际·汉英）

为中国企业向美方写一句商务问候（邮件开头），修辞手法简洁得体、贴合西方商务习惯，同时兼顾中式礼貌（≤30 字）。

*场景 3（中国文化国际传播·汉日）

“中国春节贴春联”场景，设计日语传播标语（含汉语原句），保留春节文化内涵，日语修辞手法简洁易懂（汉语 20 字内）。

Практичне заняття 13. 综合实践：比喻与比较在修辞手法中的运用

一、基础判断题（对的打√，错的打×）

1. 明喻通常使用“像、如、仿佛”等词。（ ____ ）
2. 暗喻一般用“是、成为”等连接。（ ____ ）
3. 借喻中不出现本体。（ ____ ）
4. 所有比较句都必须有比较词。（ ____ ）
5. 比喻和比较完全没有关系。（ ____ ）
6. 比喻和比较都可以增强语言的表现力。（ ____ ）
7. 比喻只能用于文学作品。（ ____ ）
8. 使用比喻和比较时要考虑语境。（ ____ ）
9. 隐性比较有时接近暗喻。（ ____ ）

二、单项选择题

1. 下列句子中，属于明喻的是（ ____ ）
A. 时间是最好的老师 B. 夜空像一块深蓝色的幕布
C. 他成了大家的依靠 D. 山高水远
2. 下列句子中，属于暗喻的是（ ____ ）
A. 她的声音像清泉一样动听 B. 书是人类进步的阶梯
C. 风像刀子一样冷 D. 雨像珍珠一样落下来
3. 下列句子中，属于借喻的是（ ____ ）
A. 他是我们班的“电脑” B. 他像狮子一样勇敢
C. 她笑得像花一样美 D. 天空像海一样蓝

4. 下列句子中，属于明显比较的是（ ____ ）
- A. 他像闪电一样冲了出去 B. 她是班里的明星 C. 夜深人静 D. 山重水复
5. 下列句子中，属于隐性比较的是（ ____ ）
- A. 他的心像石头一样坚硬 B. 知识是力量
- C. 风像野兽一样咆哮 D. 雪像棉花一样轻
6. 比喻和比较的共同基础是（ ____ ）
- A. 时间关系 B. 相似性 C. 因果关系 D. 对比关系
7. 下列句子中，同时使用比喻和比较的是（ ____ ）
- A. 她像阳光一样温暖，是大家的希望 B. 他是老师 C. 雨停了 D. 山很高
8. 下列句子中，没有使用任何修辞手法的是（ ____ ）
- A. 风像刀一样刺骨 B. 这条路很长 C. 他是老黄牛 D. 她像花一样美
9. 在修辞手法中，比喻与比较的主要作用是（ ____ ）
- A. 改变句法结构 B. 增强表达的形象性和感染力
- C. 简化语法 D. 表示时间关系
10. 下列说法正确的是（ ____ ）
- A. 比较必须有“像” B. 比喻只能用于文学语体
- C. 比喻和比较都依赖语境 D. 借喻必须出现本体

三、简答题

1. 简述比喻与比较的异同点。
2. 说明明喻、暗喻、借喻与明显比较、隐性比较之间的关系。

3. 从修辞手法角度说明比喻和比较的主要功能。

四、分析题

1. 分析下列句子（指出手法类型并说明表达效果）

（1）他的声音像风一样低沉。

（2）她是夜空中最亮的星。

（3）那一片金黄，是秋天写下的诗。

（4）孩子们像小鸟一样在操场上飞来飞去。

2. 阅读语段并分析

语段：清晨的城市慢慢醒来。街道像一条长长的河，车流不断地向前流动。

高楼是钢铁的森林，人们在其中忙碌穿行。阳光像温暖的手，轻轻地洒在每一个角落。

要求：

（1）找出所有比喻和比较；

（2）判断类型（明喻 / 暗喻 / 借喻 / 明显比较 / 隐性比较）；

（3）分析其表达效果；

（4）说明这些手法与语境的关系。

五、实战创作题

结合比喻与比较在不同语体中的表达特点，完成以下三个场景的修辞手法创作。

要求：语言自然，修辞手法得当，符合媒介风格，具有表现力与传播性。

场景 1（短视频平台·校园学习）

为“期末复习冲刺”创作短视频标题 + 开场文案。

标题：15 字以内。开场文案：30 字以内。

要求：符合短视频节奏快、吸引注意的特点，运用比喻或比较（至少一种）。

场景 2（社交平台·日常分享）

为“图书馆自习日常”创作分享帖标题 + 开头句。

标题：20 字以内。开头句：40 字以内。

要求：贴合轻松、真实、口语化风格，适当使用隐性比较或暗喻。

场景 3（校园宣传·活动推广）

为“校园运动会”创作宣传语（推荐语）。字数：50 字以内。

要求：语言有感染力，适合公开传播，运用比喻或比较增强画面感与情绪表达。

六、小练习

将下列两句话合并成一段话，并至少运用一种比喻或比较手法，增强表达效果。

1. 校园的早晨很安静。2. 学生们陆续走进教室。

Практичне заняття 14. 综合实践：夸张与对比在修辞手法中的运用

一、名词解释

1. 夸张
2. 扩大夸张
3. 缩小夸张
4. 超前夸张
5. 对比
6. 对照
7. 反衬
8. 夸张与对比的表达功能

二、填空题

选择合适的词语填空（夸张 / 对比 / 扩大 / 缩小 / 超前）

1. “他高兴得一蹦三尺高”属于_____夸张。
2. “这点困难小得不值一提”属于_____夸张。
3. “还没考试，他就觉得自己已经失败了”属于_____夸张。
4. “有人努力拼搏，有人原地踏步”使用的是_____手法。
5. 夸张的主要作用是_____事物特征，增强表达效果。

根据句意填写合适的词语（像 / 仿佛 / 却 / 甚至 / 简直）

1. 风大得_____要把树吹倒。
2. 他累得_____连话都说不出来。

3. 有的人坚持到底，_____有的人半途而废。

4. 那声音大得_____整个房间都在震动。

5. 他紧张得_____忘了自己要说什么。

根据提示完成句子（体现修辞手法）

1. 用夸张完成句子：

这条路长得_____。

2. 用对比完成句子：

有的人_____，有的人_____。

3. 用夸张完成句子：

他忙得_____。

4. 用对比完成句子：

城市里_____，乡村却_____。

判断句子所使用的修辞手法并填空（夸张 / 对比 / 无手法）

1. 他跑得快极了。（_____）

2. 他一口气跑了一百公里。（_____）

3. 有的人成功，有的人失败。（_____）

4. 这本书很好看。（_____）

5. 天气冷得像冰窖一样。（_____）

语境填空（选择合适的表达，使语句更有表现力）

1. 原句：他很累。

改写（使用夸张）：他累得_____。

2. 原句：他们的生活不同。

改写（使用对比）：_____。

3. 原句：风很大。

改写（使用夸张）：风大得_____。

4. 原句：两个人的态度不同。

改写（使用对比）：_____。

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 夸张是对事物特征的艺术性放大或缩小。（ ____ ）
2. 缩小夸张是把事物说得比实际更弱或更小。（ ____ ）
3. 超前夸张表现未来结果提前出现。（ ____ ）
4. 对比是强调事物之间的差异。（ ____ ）
5. 对比和排比是完全相同的。（ ____ ）
6. 夸张不需要考虑语境。（ ____ ）
7. 对比可以增强表达的鲜明性。（ ____ ）
8. 夸张和对比都可以表达情感。（ ____ ）
9. 这两种手法只用于文学作品。（ ____ ）

四、单项选择题

1. “他的声音大得震破屋顶”使用的修辞手法是（ ____ ）
A. 对比 B. 夸张 C. 比喻 D. 排比

2. “这条小路窄得连一只猫都难通过”属于（ ____ ）
- A. 扩大夸张 B. 缩小夸张 C. 超前夸张 D. 对比
3. “还没开始比赛，他就已经觉得自己赢了”属于（ ____ ）
- A. 扩大夸张 B. 缩小夸张 C. 超前夸张 D. 借代
4. 下列句子中，使用对比的是（ ____ ）
- A. 夜很安静 B. 有的人拼命努力，有的人却轻易放弃 C. 风很大 D. 花开了
5. 下列句子中，同时使用夸张和对比的是（ ____ ）
- A. 他饿得能吃下一头牛，而别人却一口也吃不下 B. 天气很冷
- C. 他跑得很快 D. 她很高兴
6. 对比的核心特点是（ ____ ）
- A. 相似性 B. 差异性 C. 时间性 D. 因果性
7. 下列句子中，没有使用任何修辞手法的是（ ____ ）
- A. 他累得一步也走不动 B. 富人灯火通明，穷人一片黑暗
- C. 这本书很有意思 D. 他一眼望不到头
8. 在修辞手法表达中，夸张的主要作用是的是（ ____ ）
- A. 说明事实 B. 突出特征，增强感染力 C. 表示逻辑关系 D. 简化结构

9. “有人在烈日下奔跑，有人在树荫下乘凉”使用的是（ ____ ）

A. 夸张 B. 对比 C. 比喻 D. 借代

10. 下列说法正确的是（ ____ ）

A. 夸张必须完全真实 B. 对比不能表达情感

C. 夸张和对比都需要符合语境 D. 对比只能用于诗歌

五、简答题

1. 简述夸张的三种类型，并各举一例。

2. 说明对比与反衬的区别。

3. 从修辞手法角度分析夸张与对比的共同作用与不同点。

六、分析题

分析下列句子（指出修辞手法类型并说明表达效果）

（1）他累得像一座山一样沉重，别人却轻松自如。

（2）这片草原大得看不到尽头。

（3）有人一夜成名，有人十年默默无闻。

（4）他一口气能跑一百公里。

七、阅读语段并分析

语段：夜晚的城市灯火辉煌，有的街道明亮如白昼，有的角落却漆黑一片。

有人在高楼中享受安逸生活，有人却在寒风中艰难前行。那风大得仿佛要把

一切都吹走，让人几乎站不稳。

要求：

- (1) 找出夸张与对比；
- (2) 判断类型；
- (3) 分析表达效果；
- (4) 说明其与语境的关系。

八、实战创作题

结合夸张与对比的修辞手法特点，完成以下场景创作。

要求：语言生动、文体学手段恰当、符合传播语境。

场景 1 (短视频平台·学习动力)

为“拖延症 vs 高效学习”创作短视频标题 + 开场文案。

标题：15 字以内。开场文案：30 字以内。

要求：运用对比 + 夸张增强冲突感与吸引力。

场景 2 (社交平台·情绪表达)

为“熬夜后的状态”创作分享帖标题 + 开头句。

标题：20 字以内。开头句：40 字以内。

要求：运用夸张或对比，体现真实感与幽默感。

场景 3 (校园宣传·活动号召)

为“志愿者活动招募”创作宣传语。

字数：50 字以内。

要求：使用对比或夸张增强感染力，突出参与意义。

九、综合练习

以“校园日常”为主题，写一段 60—80 字的短文。

要求：

- (1) 同时运用夸张和对比两种修辞手法；
- (2) 内容贴合校园生活实际，可描写人物、环境或活动；
- (3) 语言生动、富有表现力，体现冲突或反差效果；
- (4) 尽量使用至少两个夸张句和两组对比句。

示例提示：

夸张：他忙得连呼吸都快忘了。

对比：有的人早早起床奋笔疾书，有的人还在梦里打滚。

Практичне заняття 15. 排比与反问在修辞手法中的运用

一、名词解释

1. 排比
2. 平行结构
3. 对偶
4. 反问
5. 设问
6. 反问句
7. 排比与反问的表达功能

二、填空题

1. “我们要学习知识，提高能力，实现梦想。”使用的是_____。
2. “难道我们可以放弃吗？”使用的是_____。
3. “先苦后甜，先难后易”属于_____。
4. “什么是成功？成功就是不断努力。”属于_____。

根据提示完成句子

1. 用排比完成句子：

我们要_____，要_____，要_____。

2. 用反问完成句子：

我们怎么能_____呢？

3. 用排比完成句子：

学习需要_____，需要_____，需要_____。

4. 用反问完成句子：

难道_____吗？

语境填空（增强表达效果）

1. 原句：我们不能浪费时间。

改写（用反问）：_____。

2. 原句：我们要努力学习。

改写（用排比）：_____。

3. 原句：保护环境很重要。

改写（排比+反问）：_____。

三、选择题

1. 排比的核心特点是（_____）

A. 结构相似、语义递进或并列 B. 使用疑问句

C. 表达时间关系 D. 句式完全不同

2. 下列句子中使用排比的是（_____）

A. 他像风一样快 B. 我们要思考问题，分析问题，解决问题

C. 环境很不好 D. 他很高

3. 下列句子中属于反问的是（_____）

A. 你去哪儿？ B. 难道努力没有意义吗？ C. 他出来了 D. 春天到了

4. 排比在表达中的主要作用是 (____)
- A. 增强节奏感和气势 B. 表示疑问 C. 说明原因 D. 改变语序
5. 反问句的真实表达特点是 (____)
- A. 表达疑问并等待回答 B. 以疑问形式表达肯定或否定
- C. 只能用于口语 D. 不表达情感
6. 下列句子中，同时使用排比和反问的是 (____)
- A. 我们为什么要学习？因为我们要成长
- B. 我们要努力，要坚持，要奋斗，难道还能放弃吗？
- C. 环境很好
- D. 她们很忙
7. 下列句子中没有使用任何修辞手法是 (____)
- A. 他今天很累 B. 我们要学习，要实践，要总结
- C. 难道这不重要吗？ D. 我们要奋斗，难道还能退缩吗？
8. 在演讲中，反问的主要作用是 (____)
- A. 增强感染力和说服力 B. 减少句子数量 C. 表示时间 D. 说明逻辑关系
9. 对偶与排比的主要区别是 (____)
- A. 排比句数多，对偶一般为两句 B. 排比没有结构要求
- C. 对偶不讲究整齐 D. 排比只能用于文学作品
10. 下列说法正确的是 (____)
- A. 反问必须有疑问词 B. 排比与语境无关

C. 排比与反问都可以增强表达力度 D. 反问只能表达否定

四、判断题（对的打√，错的打×）

1. 排比是由结构相似的句子组成的。（ ____ ）
2. 排比可以增强语言节奏感。（ ____ ）
3. 反问句通常不需要回答。（ ____ ）
4. 反问只能表达否定意义。（ ____ ）
5. 排比和对偶完全相同。（ ____ ）
6. 反问可以表达说话人的态度。（ ____ ）
7. 排比不需要语义上的联系。（ ____ ）
8. 反问常用于演讲和议论文。（ ____ ）
9. 排比和反问都可以增强感染力。（ ____ ）

五、分析题

分析句子（指出修辞手法并说明作用）

（1）我们要面对困难，要战胜困难，要超越困难。

（2）难道成功会轻易到来吗？

（3）我们要奋斗，要拼搏，难道还能退缩吗？

阅读语段并分析

语段：我们要珍惜时间，要努力学习，要不断进步。难道时间会等待我们吗？难道机会会自动出现吗？只有行动，只有坚持，才能走向成功。

要求：

- (1) 找出排比与反问；
- (2) 分析表达效果；
- (3) 说明其在语境中的作用。

六、实战创作题

结合排比与反问的表达特点，完成以下任务。

场景 1 (短视频·学习激励)

为“自律与拖延”创作标题 + 开场文案。

标题：15 字以内。开场：30 字以内。

要求：使用排比或反问（至少一种）。

场景 2 (社交平台·成长分享)

为“大学成长变化”创作标题 + 开头句。

标题：20 字以内。开头句：40 字以内。

要求：使用排比增强层次感或反问增强情绪。

场景 3 (校园宣传·价值引导)

为“坚持与努力”写宣传语。标题：50 字以内。

要求：同时使用排比 + 反问增强感染力。

Практичне заняття 16. 综合实践：借代与多种修辞手法的综合运用

一、名词解释

1. 借代
2. 借体与本体
3. 借代关系
4. 修辞手法
5. 语体适配
6. 修辞组合
7. 借代的表达功能

二、单项选择题

1. 借代修辞的本质是（ ____ ）
A. 相似关系 B. 相关关系 C. 因果关系 D. 时间关系
2. 下列句子中使用借代的是（ ____ ）
A. 他像风一样快 B. 黑板前的粉笔记录着知识 C. 她像花一样美 D. 风景很美
3. “蓝领正在努力工作”中“蓝领”指的是（ ____ ）
A. 衣服颜色 B. 工人阶层 C. 一种文化 D. 一种职业名称
4. 下列句子中，同时使用两种修辞手法的是（ ____ ）
A. 她的笑容像阳光一样温暖 B. 白发见证了岁月，难道我们不珍惜时间吗？
C. 大卫已经来了 D. 气候很暖和
5. 在新闻语体中，借代常用于（ ____ ）
A. 增强口语化 B. 提高表达的概括性 C. 表达疑问 D. 描写情绪

6. 下列句子中，没有使用修辞手法是（ ____ ）
- A. 他工作很认真 B. 时间是最公平的裁判
- C. 有人成功，有人失败 D. 难道这不重要吗？
7. 借代与比喻的主要区别是（ ____ ）
- A. 借代基于相关性，比喻基于相似性 B. 比喻更简单
- C. 借代只用于文学 D. 二者完全相同
8. 在多种修辞手法结合时，应注意（ ____ ）
- A. 数量越多越好 B. 必须使用三种以上 C. 符合语境与语体 D. 完全自由使用
9. “讲台上传来熟悉的声音，粉笔在黑板上飞舞”主要使用的是（ ____ ）
- A. 借代 B. 夸张 C. 对比 D. 反问
10. 下列说法正确的是（ ____ ）
- A. 借代不需要语境 B. 修辞手法可以随意组合
- C. 修辞手法使用应服务表达目的 D. 借代必须使用比喻词

三、判断题（对的打√，错的打×）

1. 借代是用相关事物代替本体。（ ____ ）
2. 借代与比喻的基础相同。（ ____ ）
3. 修辞手法应根据语体选择使用。（ ____ ）
4. 同一修辞手法在不同语境中效果相同。（ ____ ）
5. 借代可以增强表达的简洁性。（ ____ ）

6. 修辞手法越多，表达越好。（ ____ ）
7. 借代可以用于新闻语体。（ ____ ）
8. 修辞手法可以增强语言感染力。（ ____ ）
9. 修辞手法使用不需要考虑表达目的。（ ____ ）

四、填空题

选择合适的词语填空（借代 / 比喻 / 对比 / 反问）

1. “白发记录了他的经历”使用的是_____。
2. “她的笑容像阳光一样温暖”使用的是_____。
3. “有人努力，有人懒惰”使用的是_____。
4. “难道我们可以忽视这个问题吗？”使用的是_____。

根据提示完成句子

1. 用借代完成句子：

教室里，_____正在认真听讲。

2. 用两种修辞完成句子：

_____，难道我们还能放弃吗？

3. 用借代完成句子：

_____见证了这座城市的变化。

语境填空

1. 原句：老师在讲课。

改写（用借代）：_____。

2. 原句：时间很宝贵。

改写（用文体学手段）：_____。

五、综合分析题

分析句子（指出修辞手法并说明作用）

（1）白发诉说着他的故事。

（2）有人在灯光下奋斗，有人在黑暗中迷失。

（3）难道我们不应该珍惜今天吗？

阅读语段并分析

语段：清晨，城市慢慢醒来。街道上，蓝领们开始忙碌，白领们匆匆赶路。

时间像无声的指挥者，推动着一切向前发展。难道我们可以停下脚步吗？

要求：

（1）找出借代及其他修辞手法；

（2）指出借体与本体；

（3）分析表达效果；

（4）说明语体适配性。

六、修辞手法误用改错题

阅读下列语段，指出问题并修改。

1. (公文语体)

大家快来看啊！我们公司今天超级棒，完成任务啦！

2. (新闻语体)

这个项目像火箭一样爆炸成功，大家都惊呆了！

要求：

(1) 指出文体学或修辞问题；

(2) 修改句子；

(3) 简要说明理由。

七、实战创作题

结合借代及其他修辞手法，完成以下任务。

场景 1 (校园·文艺表达)

以“清晨校园”为主题写一段 60 字左右文字。

要求：使用借代 + 另一种修辞手法。

场景 2 (新闻·书面语体)

写一则校园活动简讯 (约 80 字) 。

要求：使用借代增强概括性，语言规范。

场景 3 (新媒体·传播语体)

为“学习打卡活动”写文案。字数：50 字以内。

要求：使用借代或反问增强互动感。

场景 4 (演讲语体)

为“时间与努力”写开头。字数：60 字以内。

要求：使用借代 + 排比或反问。

八、综合练习

以“校园生活”为主题，写一段 60–80 字的短文。

要求：

- (1) 使用借代强化人物或物体的代表性 (如“白发”、“蓝领”、“讲台”等) ；
- (2) 至少再运用一种修辞手法 (比喻 / 对比 / 夸张 / 反问) ；
- (3) 语言生动、富有画面感或感染力 ；
- (4) 尽量呈现冲突、反差或强调主题效果，使表达更有层次感。

示例提示：

借代：蓝领、白领、讲台、粉笔、书本。

比喻：时间像无声的指挥者。

对比：有人奋笔疾书，有人仍沉睡不醒。

Запитання для самоконтролю

1. *Що вивчає стилістика мовлення як розділ мовознавства і який її практичний результат для мовця?*
2. *Як відрізнити “мову” як систему від “мовлення” як реалізації цієї системи?*
3. *Що охоплює поняття контексту в стилістиці й чому він визначальний для тлумачення висловлювання?*
4. *Які складові мовленнєвої ситуації найбільше впливають на добір мовних засобів?*
5. *Що таке стилістичний засіб і чим він відрізняється від нейтрального мовного засобу?*
6. *Як у стилістиці розуміють виразність мовлення і чим вона відрізняється від емоційності?*
7. *Що таке доцільність мовлення і як перевірити її в конкретному тексті?*
8. *Які базові вимоги ставлять стилістичні принципи до побудови висловлювання?*
9. *У чому полягає принцип точності й які типові порушення точності трапляються в текстах?*
10. *Як проявляється принцип адаптивності й які параметри адресата потрібно враховувати?*
11. *У чому зміст принципу виразності й де межа між виразністю та стилістичною надмірністю?*
12. *Як взаємодіють між собою точність, адаптивність і виразність у межах одного повідомлення?*
13. *Які стилістичні помилки найчастіше пов'язані з ігноруванням мовленнєвої ситуації?*
14. *Що таке стилістична міра і як її визначити для різних жанрів (навчальний текст, реклама, новина, промова)?*
15. *Дайте визначення метафори як стилістичного засобу.*

16. Які структурні компоненти метафори можна виокремити (пряме значення, перенесене значення, спільна ознака) і як вони співвідносяться?
17. Яку роль відіграє “спільна ознака” у зрозумілості метафори?
18. Які основні функції метафори в мовленні ви можете назвати?
19. У яких випадках метафора виконує образотворчу функцію, а в яких – оцінну?
20. Як метафора може працювати як засіб узагальнення або концептуалізації складних понять?
21. Які ризики для інформативності тексту створює надмірне метафоризування?
22. Як перевірити метафору на стилістичну доцільність (жанр, мета, адресат)?
23. Чим “побутова/стереотипна” метафора відрізняється від “авторської/свіжої” з погляду ефекту?
24. Наведіть 3 приклади метафор для науково-популярного стилю й поясніть, чому вони доречні.
25. Наведіть 3 приклади метафор для офіційно-ділового стилю й поясніть, які з них можуть бути ризикованими.
26. Дайте визначення порівняння як стилістичного засобу і назвіть його ключову ознаку.
27. Які мовні маркери найчастіше сигналізують порівняння в українській мові?
28. Чим порівняння відрізняється від метафори за механізмом образності?
29. Які функції порівняння в тексті (пояснювальна, конкретизувальна, емоційно-оцінна) ви можете виділити?
30. У яких жанрах порівняння є найбільш продуктивним і чому?

31. Коли порівняння перетворюється на стилістичний штамп і як цього уникати?
32. Складіть одне порівняння, що підсилює точність, і одне – що підсилює виразність; поясніть різницю.
33. Дайте визначення гіперболи як стилістичного засобу.
34. Чим гіпербола відрізняється від фактичної помилки/перебільшення в інформаційному тексті?
35. Які функції гіперболи (експресивна, оцінна, комічна) найчастіше реалізуються в публіцистиці?
36. У яких ситуаціях гіпербола може знизити переконливість висловлювання?
37. Створіть приклад гіперболи для рекламного слогану та поясніть, чому вона працює.
38. Створіть приклад гіперболи для художнього опису персонажа та поясніть, який ефект вона дає.
39. Які критерії “стилістичної міри” для гіперболи в академічному тексті?
40. Дайте визначення антитези як стилістичної фігури.
41. Який механізм виразності антитези: за рахунок чого посилюється смисл?
42. Які типові синтаксичні моделі антитези ви можете назвати (протиставні сполучники, паралельні конструкції тощо)?
43. У яких жанрах антитеза є найефективнішою і чому (ораторський, публіцистичний, художній)?
44. Чим антитеза відрізняється від простої логічної опозиції без стилістичного ефекту?
45. Складіть 2 приклади антитези: один нейтральний, інший експресивний; поясніть різницю.
46. Дайте визначення паралелізму як стилістичної фігури.

47. *Які різновиди паралелізму розрізняють за ступенем структурної відповідності?*
48. *Що таке повний паралелізм і чим він відрізняється від часткового?*
49. *Які функції виконує паралелізм у мовленні?*
50. *Як паралелізм сприяє ритмізації мовлення і в яких текстах це найбільш помітно?*
51. *У чому полягає логічно-структурувальна функція паралелізму?*
52. *Чому паралелізм потребує стилістичної міри і який негативний ефект можливий при надмірному використанні?*
53. *Складіть фрагмент із 3 паралельних конструкцій для публіцистичного тексту і поясніть його вплив на читача.*
54. *Як паралелізм може поєднуватися з антитезою або риторичним запитанням для посилення ефекту?*
55. *Дайте визначення риторичного запитання як стилістичного прийому.*
56. *Чому риторичне запитання не є інформативним у прямому сенсі, але є “впливовим”?*
57. *Що означає “приховане ствердження або заперечення” у риторичному запитанні?*
58. *Які функції риторичних запитань у мовленні ви можете назвати (акцентування, емоційність, контакт із адресатом)?*
59. *Як риторичні запитання створюють ефект діалогічності в монологі?*
60. *Яку роль відіграє інтонація риторичного запитання в усному мовленні?*
61. *Як риторичні запитання можуть структурувати письмовий текст композиційно?*
62. *Чому надмір риторичних запитань може знизити переконливість*

і створити ефект “риторичної перевантаженості”?

63. *Складіть 3 риторичні запитання для вступу до публіцистичної статті й поясніть їхню функцію.*

64. *Дайте визначення метонімії та поясніть, на чому ґрунтується перенесення значення.*

65. *Чим метонімія відрізняється від метафори за принципом перенесення (суміжність vs подібність)?*

66. *Які типові моделі метонімії ви можете назвати (частина замість цілого, місце замість інституції тощо) і які з них найуживаніші в медіатекстах?*

67. *Чому метонімія вважається засобом лаконічного мовного оформлення думки?*

68. *Наведіть 5 прикладів метонімії з повсякденного мовлення й “розгорніть” їх у пряме значення.*

69. *Візьміть один короткий абзац будь-якого тексту і визначте в ньому: чи є метафора/порівняння/гіпербола/антитеза/паралелізм/риторичне запитання/метонімія; обґрунтуйте.*

70. *Який із розглянутих засобів найкраще підсилює логічну структурованість тексту і чому?*

71. *Який засіб найсильніше працює на емоційний вплив і за яких умов він стає недоречним?*

72. *Як обрати між метафорою та порівнянням, якщо потрібно пояснити складне явище доступно, але без втрати точності?*

73. *Як стилістична доцільність пов’язана з жанром: чому те, що “працює” в промові, може бути слабким у звіті?*

74. *Які два стилістичні засоби найчастіше дають ефект надмірності у слабких текстах і як це виправити?*

75. *Складіть мінітекст (4–5 речень), де свідомо поєднані щонайменше три засоби (наприклад, паралелізм + антитеза + риторичне*

запитання); підкресліть їх і поясніть роль кожного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів : Світ, 2003. 432 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
3. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. Київ : Академія, 2011. 304 с.
4. Гриценко П. Ю. Українська мова у просторі культури. Київ : Інститут української мови НАН України, 2010. 256 с.
5. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мовлення. Київ : Довіра, 1999. 432 с.
6. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси. Київ : Довіра, 2007. 262 с.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматика сучасної української мови. Донецьк : ДонНУ, 2011. 992 с.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ : Українська книга, 2004. 480 с.
9. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2011. 368 с.
10. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2010. 464 с.
11. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с.
12. Мацько Л. І. Стилiстика української мови. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
13. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.
14. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови. Київ : Либiдь, 1993. 248 с.

15. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації. Черкаси : Видавництво Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, 2011. 350 с.
16. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
17. Селігей П. О. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. Київ : Києво-Могилянська академія, 2012. 408 с.
18. Фрумкіна А. Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2025. 564 с.
URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/23281>
19. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині XX століття (1900–1941): стан і статус. Київ : Критика, 2002. 512 с.
20. Carter R. Language and Literature: An Introductory Reader in Stylistics. London : Routledge, 1982. 240 p.
21. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 524 p.
22. DeFrancis J. The Chinese Language: Fact and Fantasy. Honolulu : University of Hawai‘i Press, 1984. 309 p.
23. Halliday M. A. K., Hasan R. Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective. Oxford : Oxford University Press, 1989. 126 p.
24. Halliday M. A. K., Matthiessen C. M. I. M. An Introduction to Functional Grammar. 4th ed. London : Routledge, 2014. 808 p.
25. Leech G., Short M. Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose. 2nd ed. London : Routledge, 2007. 404 p.

26. Li C. N., Thompson S. A. Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar. Berkeley : University of California Press, 1981. 691 p.
27. Norman J. Chinese. Cambridge : Cambridge University Press, 1988. 292 p.
28. Packard J. L. The Morphology of Chinese: A Linguistic and Cognitive Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 347 p.
29. Simpson P. Stylistics: A Resource Book for Students. London : Routledge, 2004. 247 p.
30. Stockwell P. Cognitive Poetics: An Introduction. London : Routledge, 2002. 210 p.
31. Sun Chaofen. Chinese: A Linguistic Introduction. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 244 p.
32. Wales K. A Dictionary of Stylistics. 3rd ed. London : Routledge, 2014. 520 p.
33. 劉叔新. 修辭學概論. 北京 : 高等教育出版社, 2002. 368 页.
34. 劉月華, 潘文娛, 故韓. 實用現代漢語語法. 北京 : 商務印書館, 2001. 1024 页.
35. 呂叔湘, 朱德熙. 語法修辭講話. 上海 : 上海教育出版社, 1962. 312 页.
36. 呂叔湘. 現代漢語八百詞 (增訂本) . 北京 : 商務印書館, 1999. 480 页.
37. 張志公. 修辭概要. 上海 : 上海教育出版社, 1982. 278 页.
38. 張斌. 現代漢語語法研究. 上海 : 上海教育出版社, 2000. 460 页.
39. 朱德熙. 語法講義. 北京 : 商務印書館, 1982. 356 页.
40. 李宇明. 語言學概論. 北京 : 北京大學出版社, 2013. 420 页.

41. 王力. 漢語史稿. 北京 : 科學出版社, 1958. 512 頁.
42. 王力. 漢語音韻. 北京 : 中華書局, 1980. 440 頁.
43. 胡裕樹. 現代漢語. 上海 : 上海教育出版社, 2012. 624 頁.
44. 趙元任. 語言問題. 北京 : 商務印書館, 1968. 380 頁.
45. 邵敬敏. 現代漢語語法學. 上海 : 華東師範大學出版社, 2007. 512 頁.
46. 陳望道. 修辭學發凡. 上海 : 上海教育出版社, 1979. 398 頁.
47. 陳汝東. 修辭學教程. 北京 : 北京大學出版社, 2014. 420 頁.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.mdbg.net> – англomовний онлайн-словник китайської мови;
2. <https://www.sogou.com> – китайська пошукова система з мовними інструментами;
3. <https://www.chinalanguage.com/> – електронний ресурс для пошуку матеріалів з китайської мови, перекладу та китаєзнавства.
4. <https://www.nciku.com> – онлайн-словник китайської мови з прикладами вживання та перекладами англійською мовою.
5. <https://www.zdic.net> – великий електронний словник китайських ієрогліфів і класичної китайської лексики.
6. <https://www.moedict.tw> – сучасний онлайн-словник китайської мови з детальними поясненнями та прикладами.
7. <https://dictionary.cambridge.org> – електронний словник Cambridge, що містить переклади та приклади вживання англійської лексики, корисний для перекладацької роботи.
8. <https://www.yellowbridge.com> – онлайн-ресурс для вивчення китайської мови, що містить словник, граматичні пояснення та ієрогліфічний аналіз.

9. <https://www.chinese-tools.com> – платформа з інструментами для аналізу китайських ієрогліфів, перекладу та пошуку лексичних одиниць.
10. <https://www.archchinese.com> – ресурс для вивчення китайських ієрогліфів, їхньої структури та порядку написання.
11. <https://www.hsk.academy> – електронний ресурс для підготовки до міжнародного іспиту HSK та вивчення китайської лексики.
12. <https://www.linguateca.pt> – корпусні ресурси та інструменти для лінгвістичних досліджень мовних даних.
13. <https://corpus.byu.edu> – корпусна платформа (BYU Corpora), що надає доступ до різних мовних корпусів для лінгвістичного аналізу.
14. <https://sketchengine.eu> – міжнародна корпусна система для дослідження лексики, колокацій та мовного вживання.

Узагальнювальна таблиця ключових понять та стилістичних засобів мовлення

Термін / засіб	Коротке визначення	Ключові ознаки / структура	Основні функції / ефект	Доцільність і типові ризики
Стилістика мовлення	Вивчає добір, організацію та функціонування мовних засобів у мовленні залежно від мети, умов і адресата.	Орієнтація не лише на “правильно”, а й на “доречно/ефективно”.	Оптимізація мовлення, уникнення стилістичних помилок, підвищення комунікативного ефекту.	Ризик “канцеляриту” або надмірної експресії, якщо ігнорувати умови комунікації.
Мовлення	Конкретна реалізація мовної системи в акті спілкування.	Завжди “прив’язане” до ситуації, адресата, мети.	Передавання змісту + вплив на адресата.	Ризик: змішування стилів (напр., розмовність у навчальному/офіційному тексті).

Термін / засіб	Коротке визначення	Ключові ознаки / структура	Основні функції / ефект	Доцільність і типові ризики
Контекст	Мовне оточення + позамовні чинники (ситуація, адресат, мета).	Без контексту можливі неправильні тлумачення, особливо переносних значень.	Забезпечує однозначність і доречність вибору засобів.	Ризик: двозначність, якщо контекст не “підсвічує” потрібний смисл.
Мовленнєва ситуація	Умови комунікації, що впливають на вибір мовних засобів.	Врахування ролей, статусу, жанру, цілі.	Робить мовлення точним, доречним, ефективним.	Ризик: “не влучити в аудиторію” (занадто складно/занадто просто).
Стилістичні засоби	Мовні одиниці або способи поєднання для виразності/ефекту.	Працюють лише в системі тексту й під мету.	Посилення впливу, образності, акцентів.	Ризик: перевантаження “красивостями” → падіння інформативності.
Точність	Відповідність мовного оформлення змісту; добір слів, чіткість, уникнення двозначності.	Опора на коректні значення, логіку, однозначність.	Зрозумілість повідомлення.	Ризик: двозначність/неправильне розуміння при неточних формулюваннях.

Термін / засіб	Коротке визначення	Ключові ознаки / структура	Основні функції / ефект	Доцільність і типові ризики
Адаптивність	Урахування адресата, ситуації, жанру, умов спілкування.	Варіативність мовних засобів залежно від аудиторії.	Відповідність комунікативній ситуації.	Ризик: стилістична невідповідність, якщо “одна мова для всіх”.
Виразність	Орієнтація на емоційний/інтелектуальний вплив разом із нормою та доцільністю.	Досягається через засоби та організацію викладу.	Вплив на адресата, підсилення смислових акцентів.	Ризик: надмірна експресія → зниження інформативності/штучність.
Метафора	Перенесення значення на основі подібності; образне осмислення.	Компоненти: пряме (вихідне) + переносне значення; спільна ознака.	Образотворча, експресивна, оцінна; інколи узагальнення / концептуалізація.	Ризик: надмір/невмотивованість ускладнює сприйняття; потрібен баланс образності й ясності.
Метонімія	Перенесення значення на основі суміжності (зв’язку), а не подібності.	Спирається на реальний логічний/контекстуальний	Лаконічність, динамічність, образність;	Ризик: без достатнього контексту може тлумачитися неправильно.

Термін / засіб	Коротке визначення	Ключові ознаки / структура	Основні функції / ефект	Доцільність і типові ризики
		зв'язок; актуалізується контекстом.	економія мовних засобів.	
Гіпербола	Навмисне перебільшення для посилення виразності; не має на меті обман.	Види: кількісна (числа/розміри / тривалість) і якісна (властивості/стани/емоції).	Емоційний та оцінний вплив; акцентування важливого.	Ризик: надмір → штучність і падіння інформативності; потрібна стилістична міра.
Антитеза	Протиставлення понять/ознак/явищ для підкреслення контрасту.	Два протилежні компоненти; вимога логічної співвіднесеності та зіставності.	Посилення логічної аргументації та емоційного впливу; чітке розмежування понять.	Ризик: невмотивовані/надмірні протиставлення ускладнюють сприйняття.
Паралелізм	Подібність/повтор синтаксичних структур у суміжних частинах висловлювання.	Повний і частковий паралелізм (ступінь структурної тотожності).	Ритмізація, впорядкування, логічне структурування тексту.	Ризик: надмір однотипності → монотонність і падіння виразності.

Термін / засіб	Коротке визначення	Ключові ознаки / структура	Основні функції / ефект	Доцільність і типові ризики
Риторичне запитання	Питальна форма без очікування прямої відповіді; засіб впливу.	Має приховане ствердження/заперечення; відповідь очевидна.	Активізація уваги, підкреслення думки, “діалогізація” монологу.	Ризик: часте вживання → риторична перевантаженість і зниження переконливості.

Короткий словник термінів

Абзац – композиційно-сміслова одиниця тексту, яка відокремлює мікротему і полегшує читання та структурованість.

Абстрактна лексика – слова, що називають поняття, якості, процеси без конкретної предметності; характерна для наукового/офіційного стилю.

Адресат – реальний або уявний отримувач повідомлення, характеристики якого (вік, компетентність, очікування, статус) визначають адаптивність мовлення.

Актуальне членування (тема–рема) – розподіл інформації в реченні на “відоме” (тема) і “нове” (рема), що впливає на логіку й виразність викладу.

Алегорія – образне вираження абстрактного поняття через конкретний образ або ситуацію; часто має узагальнювальний, повчальний характер.

Анафора – стилістична фігура повтору одного слова/звороту на початку суміжних речень або частин речення для підсилення ритму й смислового акценту.

Антитеза – стилістична фігура протиставлення понять/ознак/явищ/образів для посилення виразності та підкреслення контрасту.

Антоніми – слова з протилежним значенням; важливий ресурс для контрасту, антитези й логічного підкреслення.

Аргумент – обґрунтування тези (факт, логічний доказ, посилення, приклад), що підсилює переконливість викладу.

Архаїзм – застаріле слово або форма, що вийшла з активного вжитку; може створювати історичний колорит або урочистість.

Асоціативність – здатність мовних образів викликати ланцюг уявлень і смислових зв’язків, що поглиблює сприйняття тексту.

Безособові конструкції – речення без вираженого діяча (“встановлено”, “передбачено”); доречні в офіційних текстах, але можуть послаблювати відповідальність і конкретність у пояснювальному стилі.

Валентність – потенціал слова “вимагати” певних граматичних

позицій або змістових компонентів (кого? чого? де? як?); визначає правильність побудови конструкцій.

Варваризм – іншомовне слово/форма, ужите без необхідності або без адаптації, що може порушувати норму та зрозумілість.

Виразність (як властивість мовлення) – здатність тексту впливати на адресата й викликати емоційну або інтелектуальну реакцію.

Відокремлені конструкції – інтонаційно та пунктуаційно виділені частини речення (дієприкметникові/дієприслівникові звороти тощо), що додають уточнення або образності.

Вставні слова/конструкції – елементи, що виражають ставлення мовця (звісно, мабуть, на щастя), джерело повідомлення (кажуть) або порядок думок (по-перше); надмірність знижує лаконічність.

Вульгаризм – грубо-знижена лексика з різко негативним або непристойним відтінком; здебільшого стилістично неприйнятна в публічному/офіційному мовленні.

Гіпербола – навмисне перебільшення ознак предмета/явища/дії з метою посилення виразності; має емоційно-оцінний вплив і не спрямована на введення в оману.

Градація – послідовне нарощення або спадання смислової/емоційної інтенсивності висловлювання, що створює ефект динаміки й напруження.

Двозначність (амбівалентність висловлювання) – можливість різних тлумачень через невдалий добір слів або синтаксичну побудову; порушує принцип точності.

Денотація – предметно-логічне ядро значення (що саме називає слово), незалежно від оцінних і емоційних нашарувань.

Дисфемізм – навмисне грубе або знижене найменування замість нейтрального, спрямоване на підсилення негативної оцінки або експресії.

Доцільність – відповідність мовних засобів меті та умовам комунікації.

Евфемізм – нейтральне або пом'якшувальне найменування замість

прямого, потенційно різкого чи небажаного; використовується для етикетності й зниження конфліктності.

Експресема – мовна одиниця (слово, форма, конструкція), що має виразний емоційно-оцінний компонент і використовується для посилення впливу.

Експресивна лексика – слова з виразним емоційно-оцінним компонентом, які підсилюють вплив висловлювання.

Експресивне забарвлення – відтінок, що підсилює виразність слова (урочистість, фамільярність, іронічність тощо) і задає стильову “позначку”.

Експресивність – властивість мовлення посилювати вплив на адресата завдяки емоційно-оцінним і образним засобам, що підсилюють інтонацію змісту.

Еліпсис – пропуск одного чи кількох членів речення, які легко відновлюються з контексту; створює динаміку й ефект розмовності або напруження.

Емоційність – відображення емоційного стану або емоційної реакції мовця в мовленні; може бути прямою (називання емоції) або непрямою (через засоби виразності).

Емоційно-оцінна лексика – слова, у яких оцінка або емоція є важливою частиною значення; формує тональність і вплив.

Епітет – образне означення, що підкреслює характерну рису предмета і надає висловлюванню емоційно-оцінного забарвлення.

Епіфора – стилістична фігура повтору слова/звороту наприкінці суміжних речень або частин речення для підсилення завершеності та емоційного ефекту.

Жанр – усталений тип тексту (форма організації висловлювання), що визначає композицію, мовні засоби, ступінь офіційності та стильову норму.

Жаргонізм – слово або вираз, характерний для певної соціальної/професійної групи; у нейтральному або офіційному тексті потребує

обережності чи пояснення.

Зачин – початкова частина тексту, що вводить у тему, задає тональність і готує адресата до сприйняття.

Зв'язність – організованість тексту через смислові й граматичні зв'язки між реченнями та частинами висловлювання (повтори, займенники, сполучники, тематичні ланцюжки).

Змішування стилів – невиправдане поєднання елементів різних функціональних стилів (наприклад, просторіччя в науковому викладі), що знижує доцільність.

Інверсія – навмисне порушення звичного порядку слів у реченні для смислового виділення, ритмізації або підсилення виразності.

Інтенція мовця – внутрішній намір, що спонукає до висловлювання і визначає його зміст та тональність.

Інтонаційний акцент – виділення важливого фрагмента через ритм, паузи, наголос; в усному мовленні формує виразність, у письмі підтримується пунктуацією та композицією.

Інформативність – здатність тексту передавати змістові дані точно, повно і зрозуміло, без зайвого “шуму” та двозначності.

Іронія – стилістичний прийом, за якого справжній зміст висловлювання протилежний буквальному; створює приховану оцінку та ефект дистанції.

Калька – дослівне копіювання іншомовної конструкції або значення; іноді прийнятна, але часто створює неприродність і помилки сполучуваності.

Канцеляризм – мовний засіб офіційно-ділового стилю (зворот, шаблон, конструкція), ужитий поза доречною сферою і такий, що робить текст важким, безособовим і “паперовим”.

Керування – зв'язок, за якого головне слово вимагає певної відмінкової форми залежного; правильне керування забезпечує точність і норму.

Кінцівка (висновок) – завершальна частина тексту, що підсумовує, узагальнює або задає перспективу/оцінку.

Кліше – готова мовна формула, яка є доречною в певному жанрі/ситуації (наприклад, у діловому листі), але стає недоліком при механічному перенесенні в інші стилі.

Книжна лексика – лексика, характерна для офіційно-ділового, наукового, публіцистичного та художнього мовлення; відзначається нормативністю й відстороненістю від розмовної стихії.

Когерентність – смислова цілісність тексту, коли всі частини працюють на одну тему та ідею, без випадкових відступів.

Композиція – побудова тексту (взаєморозташування частин і їхні зв'язки), що забезпечує цілісність і логіку сприйняття.

Комунікативна мета – запланований результат мовлення (інформувати, переконати, спонукати, оцінити, встановити контакт), який визначає добір мовних засобів.

Комунікативна стратегія – загальний план мовленнєвих дій для досягнення мети спілкування (інформування, переконання, вплив, самопрезентація тощо).

Комунікативна тактика – конкретний прийом реалізації стратегії в тексті або діалозі (уточнення, приклад, акцент, контраст, запитання, повтор).

Конкретна лексика – слова, що називають предмети й відчутні реалії; підсилює наочність і зрозумілість.

Конотація – додатковий емоційно-оцінний або стилістичний “шлейф” значення, який супроводжує основний зміст слова.

Контекст – мовне оточення висловлювання + позамовні чинники (ситуація, адресат, мета спілкування).

Контекстуальне значення – значення слова, яке уточнюється або змінюється в конкретному оточенні; саме контекст “вмикає” переносність чи оцінність.

Лаконічність – уміння висловити думку стисло без втрати змісту; досягається добором точних слів і уникненням надлишкових конструкцій.

Літота – навмисне применшення ознаки предмета/явища як засіб виразності; часто виконує іронічну або оцінну функцію.

Логічна помилка – порушення причинно-наслідкових зв'язків або суперечність у міркуванні, що руйнує переконливість і логічність тексту.

Логічний зв'язок – смислова залежність між частинами тексту (причина–наслідок, умова–результат, зіставлення, уточнення).

Логічність – послідовність і смислова зв'язність викладу, що забезпечує зрозумілі причинно-наслідкові зв'язки й аргументацію.

Метафора – перенесення значення з одного предмета/явища на інше на підставі подібності між ними; засіб образного осмислення та підсилення експресивності.

Метонімія – перенесення значення на основі суміжності (реального логічного або контекстуального зв'язку), а не подібності; засіб лаконічного й виразного оформлення думки.

Мікротема – смисловий підрозділ теми в межах абзацу або фрагмента; забезпечує послідовний розвиток думки.

Мовленнєва ситуація – умови, у яких відбувається комунікація; безпосередньо впливає на вибір мовних засобів.

Мовлення – конкретна реалізація мовної системи в акті спілкування.

Мовна норма – сукупність усталених і загальноприйнятих правил уживання мовних засобів у певний період розвитку мови.

Модальність – вираження ставлення мовця до повідомлюваного (впевненість/сумнів, оцінка, необхідність, бажаність), реалізоване лексично та граматично.

Надмірність (плеоназм) – невиправдане дублювання змісту в межах висловлювання, що знижує точність і стилістичну якість тексту.

Нейтральна лексика – слова й форми без виразного стилістичного забарвлення, придатні для використання в різних стилях і ситуаціях.

Неологізм – нове слово/значення, що виникло для називання нових

реалій; може бути стилістично маркованим і вимагати контекстного “підказування”.

Образність – здатність мовлення створювати уявні картини, асоціації та “візуалізувати” думку через переносні значення й тропи.

Оксиморон – поєднання логічно несумісних понять у межах однієї конструкції для створення парадоксальної образності та підсилення виразності.

Омонімія – збіг звучання/написання різних слів із різними значеннями; може створювати гру слів або ненавмисну двозначність.

Оцінність – наявність у висловлюванні позитивної або негативної авторської позиції щодо предмета мовлення; реалізується лексично, граматично та контекстуально.

Оціночна лексика – слова, що прямо або непрямо містять схвалення/осуд, позитив/негатив і формують авторську позицію.

Паразитні слова – слова/вставки, що не додають смислу (часто заповнюють паузи) й послаблюють інформативність та культуру мовлення.

Паралелізм – стилістична фігура повторення або подібності синтаксичної структури суміжних частин висловлювання; надає мовленню впорядкованості, ритмічності та виразності.

Паралельні конструкції – граматично однотипні елементи в переліку; їхня узгодженість підсилює ясність і стилістичну “охайність” тексту.

Паронімія – подібність звучання близьких за формою, але різних за значенням слів; типове джерело помилок точності (плутання паронімів).

Парцеляція – членування висловлювання на кілька інтонаційно самостійних частин (часто на короткі фрази) для акцентування змісту та посилення емоційності.

Пасивні конструкції – структури, де на передньому плані об’єкт дії (“було зроблено”, “результати отримано”); корисні для нейтральності, але при надмірі роблять текст “без автора”.

Переносне значення – значення, що виникає внаслідок перенесення (подібність, суміжність тощо) і створює образність; лежить в основі тропів.

Переходи (зв'язки між абзацами) – мовні засоби, що забезпечують плавний рух думки між мікротемами (вказівні слова, повтор ключових понять, зв'язки-містки).

Перифраз – описове найменування предмета/явища замість прямої назви з метою уточнення, уникнення повтору або створення оцінного/образного ефекту.

Плеоназм (надмірність) – невиправдане дублювання змісту в межах висловлювання, що знижує точність і стилістичну якість тексту.

Повтор – навмисне повторення мовної одиниці (слова, конструкції, мотиву) для смислового виділення, ритмізації або емоційного підсилення.

Полісемія – багатозначність слова, коли одна форма має кілька пов'язаних значень; у тексті потребує контекстного уточнення, щоб уникнути двозначності.

Порівняння – стилістичний засіб, що ґрунтується на зіставленні двох предметів/явищ/дій для виявлення спільної ознаки; забезпечує наочність і конкретизацію змісту.

Порушення норми (стилістична помилка) – невиправдане відхилення від стилістичних вимог, що знижує ясність, доречність або естетичну якість висловлювання.

Пояснювальні конструкції – структури, що розкривають зміст через “тобто”, “а саме”, “наприклад”; підсилюють зрозумілість і навчальність тексту.

Прилягання – зв'язок, за якого залежне слово не змінюється, а приєднується за змістом та позицією (часто з прислівниками, інфінітивом); важливе для стилістичної природності фрази.

Принцип адаптивності – урахування адресата, комунікативної ситуації, жанру й умов спілкування; здатність змінювати мовні засоби залежно

від цих чинників.

Принцип виразності (як принцип) – орієнтація мовлення на емоційний, образний та інтелектуальний вплив на адресата (за умови дотримання норм і доцільності).

Принцип точності – адекватна відповідність мовного оформлення змісту висловлювання (чіткість формулювань, коректний добір слів, уникнення двозначності).

Просторіччя – знижена, позанормативна лексика/форми розмовного вжитку, які можуть бути стилістично виправдані лише в окремих жанрах (діалог, художня мова персонажа).

Пунктуаційна виразність – використання розділових знаків як засобу смислового членування й інтонації; неправильна пунктуація породжує двозначність.

Редагування – цілеспрямоване вдосконалення тексту шляхом перевірки точності, логічності, зв'язності, норм і стилістичної доцільності.

Редакторська правка – внесення змін у текст для усунення помилок, покращення логіки, зв'язності, точності, стилістичної доцільності та відповідності нормам.

Риторичне запитання – запитальна конструкція, що не передбачає прямої відповіді; виконує функцію емоційного/інтелектуального впливу та акцентування думки.

Риторичне звертання – звертання, що виконує не стільки номінативну, скільки впливову функцію (акцент, емоція, встановлення контакту з адресатом).

Риторичний оклик – оклична конструкція, спрямована на емоційний вплив і підсилення авторського ставлення, а не лише на констатацію факту.

Розгортання – основна частина тексту, у якій послідовно подається інформація, аргументи, пояснення й приклади.

Розмовна лексика – лексика повсякденного усного спілкування, що має

неофіційний характер і часто містить експресивні відтінки.

Сарказм – різка, колюча форма іронії з вираженою негативною оцінкою, спрямована на висміювання або осуд.

Символ – мовний або художній образ, що має багатозначне значення і вказує на ширший смисл, ніж пряме називання.

Синекдоха – різновид метонімії: перенесення значення за принципом “частина замість цілого” або “ціле замість частини” для лаконічності й виразності.

Синоніми – слова з близьким значенням, що дають можливість вибору за відтінками змісту й стилістичним забарвленням.

Синонімічний ряд – група синонімів, упорядкована за семантичними та стилістичними відтінками; допомагає добирати найточніше слово.

Сполучуваність (лексична сполучуваність) – здатність слів поєднуватися одне з одним у нормативні словосполучення; порушення створює штучність або двозначність.

Стилістика мовлення – галузь мовознавства, що вивчає закономірності добору, організації та функціонування мовних засобів у мовленнєвій діяльності відповідно до мети спілкування, умов комунікації та адресата.

Стилістична маркованість – закріпленість слова за певною сферою/стилем (книжне, розмовне, професійне, діалектне); визначає доречність.

Стилістична норма – правила доцільного використання мовних засобів у конкретному стилі, жанрі та комунікативній ситуації.

Стилістична синонімія – наявність мовних одиниць із близьким значенням, але різними стилістичними забарвленнями (нейтральні/книжні/розмовні відповідники).

Стилістична фігура – синтаксично-структурний прийом організації висловлювання, що підсилює логіку, ритм або емоційність тексту.

Стилістичне забарвлення – додатковий відтінок значення мовної одиниці, що вказує на сферу вживання, оцінність або експресивність (нейтральне, розмовне, книжне тощо).

Стилістичний прийом – свідомий спосіб добору або комбінування мовних засобів для досягнення певного комунікативного ефекту.

Тавтологія – невиправдане повторення того самого змісту тими самими або близькими словами, що знижує точність і стилістичну якість.

Теза – твердження, яке потрібно пояснити або довести; смисловий “стрижень” аргументації.

Текст – завершене зв’язне висловлювання, організоване за змістом і формою, що має тему, мету, композицію та адресата.

Тема – предмет мовлення, тобто про що йдеться в тексті; задає смислове ядро й відбір матеріалу.

Термін – слово або словосполучення з чітко визначеним значенням у певній галузі знань; у загальному тексті потребує точності та інколи дефініції.

Термінологічність – властивість слова бути точним найменуванням поняття в певній галузі; підвищує точність, але може знижувати доступність без пояснення.

Тональність – загальний емоційно-оцінний “настрій” тексту (іронічна, офіційна, нейтральна, піднесена тощо), що задає спосіб мовного оформлення.

Троп – переносне вживання слова або словосполучення, засноване на зміні значення (подібність, суміжність тощо) з метою образності та експресії.

Узагальнення – підсумкове формулювання, що охоплює групу фактів або міркувань і виводить загальний висновок.

Узгодження – граматичний зв’язок, за якого залежне слово повторює граматичні ознаки головного (рід, число, відмінок); порушення узгодження знижує нормативність і ясність.

Уособлення (персоніфікація) – наділення неживих предметів або абстрактних понять властивостями живих істот з метою образності.

Уточнювальні члени речення – слова/звороти, що конкретизують або звужують значення попереднього; підсилюють точність і контроль смислу.

Фразеологізм – стійке словосполучення з цілісним значенням; може підсилювати образність або розмовність, але вимагає стилістичної міри.

Функціональний стиль – різновид літературної мови, що формується відповідно до сфери спілкування та комунікативної мети й характеризується типовим добром мовних засобів.

Штамп (мовний штамп) – стійкий, надмірно вживаний шаблонний вислів, що втратив образність і виразність та надає тексту банальності.

СЛОВНИК УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

Аа

Абзац – 段落

Абстрактна лексика – 抽象词汇

Авторський стиль – 作者风格

Адресат – 受话人

Адресованість мовлення – 言语指向性

Актуалізація значення – 意义的凸显

Актуалізація інформації – 信息凸显

Актуалізація теми – 主题的突出

Актуалізація теми висловлювання – 话题的凸显

Актуальне членування речення – 主位—述位结构

Алегорія – 寓意

Алюзія – 典故

Аналіз тексту – 文本分析

Аналітична конструкція – 分析性结构

Аналітичне мовлення – 分析性语言

Анафора – 首语反复

Антитеза – 对比修辞

Антонім – 反义词

Аргумент – 论据

Аргументативна структура – 论证结构

Аргументативне мовлення – 论证性语言

Аргументація – 论证

Архаїзм – 古词语

Асоціативне значення – 联想含义

Асоціативний зв'язок – 联想关系

Асоціативний образ – 联想意象

Асоціація – 联想

Бб

Багатозначне слово – 多义词

Багатозначність – 多义性

Багатшаровість тексту – 文本的多层次结构

Багатство мовлення – 语言的丰富性

Буквальне значення – 字面意义

Вв

Варіант висловлювання – 表达的变体

Варіант мовної одиниці – 语言单位的变体

Варіативність – 变异性

Варіативність мовлення – 言语变异性

Вербальні засоби – 语言手段

Виразальні засоби – 表现手法

Виразна інтонація – 富有表现力的语调

Виразне мовлення – 生动的语言表达

Висловлювання – 言语

Висновок – 结论

Внутрішній зміст тексту – 文本的内涵

Внутрішній монолог – 内心独白

Внутрішня структура тексту – 文本内部结构

Внутрішня форма слова – 词的内部形式

Вставна конструкція – 插入结构

Вставне речення – 插入语句

Вставне слово – 插入词

Вступ – 引言

Вступна конструкція – 引入结构

Вступна частина тексту – 开头部分

Вступне слово – 引导词语

Вторинне значення – 引申义

Гг

Гіпербола – 夸张

Градація – 层递

Граматична варіативність – 语法变异性

Граматична зв'язність – 语法连贯性

Граматична конструкція – 语法结构

Граматична організація мовлення – 语法结构组织

Граматична форма – 语法形式

Дд

Денотативне значення – 指称含义

Деталізація – 细节化

Деталізація опису – 细节描写

Дискурс – 语篇

Дискурсивна єдність – 语篇统一性

Дискурсивна організація – 话篇组织

Дискурсивна стратегія – 话篇策略

Дискурсивний зв'язок – 话篇联系

Діалог – 对话

Емоційне забарвлення – 情感色彩

Діалогічність мовлення – 语言的对话性

Дієслівна конструкція – 动词短语结构

Ее

Евфемізм – 委婉语

Експресивна лексика – 表达性词汇

Експресивний ефект – 表达效果

Експресивність – 表现力

Еліпсис – 省略

Емоційна інтонація – 情感色彩的语调

Емоційна насиченість – 情感的丰富性

Емоційна насиченість мовлення – 情感表达的丰富性

Емоційна оцінка – 情感评价

Емоційний вплив – 情感影响力

Емоційний тон – 情感语调

Емоційність мовлення – 语言的情感性

Емоційно-експресивна лексика – 情感色彩浓厚的词汇

Емоційно-оцінна лексика – 情感评价性词汇

Емфатичність – 强调性

Епітет – 修辞性定语

Естетична виразність – 审美表现力

Естетична функція – 审美功能

Естетична цінність тексту – 文本的审美价值

Естетичний вплив – 审美影响力

Естетичний ефект – 审美效果

Жж

Жанр мовлення – 语言体裁

Жанрова форма – 体裁形式

Жанрові особливості – 体裁特征

Живе мовлення – 口语语言

Зз

Засоби виразності – 表现手法

Засоби композиційної організації – 结构组织方式

Засоби логічного зв'язку – 逻辑连接方式

Засоби логічної організації – 逻辑组织方式

Засоби переконання – 说服手段

Засоби підкреслення – 强调手段

Засоби підсилення – 加强手段

Зв'язність мовлення – 语言连贯性

Зв'язність тексту – 语篇连贯性

Звертання – 称呼语

Звукова організація мовлення – 语音结构

Зміст висловлювання – 话语内容

Змістова структура – 内容结构

Змістова цілісність – 内容的完整性

Іі

Ідіома – 习语

Імплікація – 隱含含义

Імпліцитна інформація – 隱含信息

Імпліцитний зміст – 隱含意义

Імпліцитний зміст тексту – 文本的隱含意义

Інверсія – 倒装

Інтерпретація висловлювання – 话语解读

Інтерпретація змісту – 内容解读

Інтерпретація тексту – 文本解读

Інтерпретація художнього тексту – 文学文本的解读

Інтертекстуальність – 互文性

Інтонанційна виразність – 语调的表现力

Інтонанція – 语调

Інформативний текст – 信息型文本

Інформативність – 信息性

Інформаційна насиченість – 信息的丰富性

Інформаційна структура – 信息结构

Інформаційний центр – 信息中心

Іронія – 反讽

Кк

Ключова думка – 中心思想

Ключова ідея – 核心思想

Ключове слово – 关键词

Ключовий елемент тексту – 文本的关键要素

Когезія тексту – 语篇衔接

Когнітивний аспект мовлення – 语言的认知层面

Композиційна побудова тексту – 文本结构安排方式

Композиційна структура – 结构组织方式

Композиція тексту – 文本结构

Комунікативна взаємодія – 交际互动

Комунікативна компетентність – 交际能力结构

Комунікативна мета – 交际目的

Комунікативна ситуація – 交际情境

Комунікативна спрямованість – 交际指向性

Комунікативна стратегія – 交际策略

Комунікативна тактика – 交际策略

Комунікативний ефект – 交际效果

Комунікативний контекст – 交际语境

Комунікативний намір – 交际目的

Комунікативний намір мовця – 说话者的交际目的

Комунікація – 交际

Коннотація – 内涵意义

Контекст – 语境

Контекстуальна інтерпретація – 语境解读

Контекстуальне значення – 语境含义

Контраст – 对比

Лл

Лаконічність – 简洁性

Лексична варіативність – 词汇变异性

Лексична виразність – 词汇的表现力

Лексична одиниця – 词汇单位

Лексична різноманітність – 词汇多样性

Лексична сполучуваність – 词汇搭配

Лексична точність – 词汇准确性

Лексичне значення – 词义

Лексичні засоби – 词汇表达手段

Логічна організація тексту – 文本的逻辑组织

Логічна послідовність – 逻辑顺序

Логічна структура – 逻辑结构

Логічний зв'язок – 逻辑联系

Логічний наголос – 逻辑强调

Логічність мовлення – 逻辑性

Мм

Метафора – 隐喻

Метонімія – 转喻

Мовленнєва діяльність – 言语活动

Мовленнєва стратегія – 交际策略

Мовленнєвий акт – 言语行为

Мовлення – 言语

Мовна виразність – 语言表现力

Мовна виразність тексту – 文本的语言表现力

Мовна економія – 语言经济原则

Мовна експресивність – 语言表现力

Мовна експресія – 语言表现力

Мовна картина світу – 语言世界图景

Мовна компетентність – 语言交际能力

Мовна норма – 语言规范

Мовна норма стилю – 文体规范

Мовна образність – 语言形象性

Мовна образність тексту – 文本的形象性

Мовна правильність – 语言规范性

Мовна практика – 语言实践

Мовна система – 语言系统

Мовна ситуація – 语言环境

Мовна структура – 语言结构

Мовна форма – 语言形式

Мовна характеристика – 语言特征

Мовна характеристика персонажа – 人物语言特征

Мовна характеристика тексту – 文本语言特征

Мовний вплив – 语言影响

Мовний вплив на адресата – 对受话者的语言影响力

Мовний засіб – 语言手段

Мовний образ – 语言意象

Мовний стиль – 语言风格

Нн

Наратив – 叙事

Наративна послідовність – 叙事顺序

Наративна структура – 叙事结构

Наративний елемент – 叙事元素

Наративний епізод – 叙事片段

Наративний стиль – 叙事风格

Науковий стиль – 科学文体

Невербальні засоби – 非语言手段

Нейтральна лексика – 中性词汇

Нейтральна стилістична форма – 中性文体

Нейтральне висловлювання – 中性表达

Нейтральний вислів – 中性表达

Нейтральний стиль – 中性文体

Оо

Образ – 形象

Образна характеристика – 形象描写

Образне мислення – 形象思维

Образний засіб – 形象表现手法

Образність – 形象性

Опис – 描写

Опис персонажа – 人物描写特征

Опис події – 事件描写

Описова характеристика – 描写特征

Описове мовлення – 描写性语言

Описовий стиль – 描写性风格

Описовість – 描述性

Офіційно-діловий стиль – 公务语体

Оцінна характеристика – 评价特征

Оцінне судження – 评价判断

Оцінність – 评价性

Пп

Паралелізм – 排比

Парафраз – 改述

Переносне значення – 引申义

Перифраз – 迂回表达

Підсилення значення – 意义强化

Підсилювальна конструкція – 强调结构

Підсилювальний ефект – 强化效果

Підсилювальний засіб – 强调手段

Підсумок – 总结

Підтекст – 言外之意

Підтекстовий зміст – 潜在含义

Підтримання контакту – 保持交际联系

Побудова аргументації – 论证结构

Побудова висловлювання – 表达结构

Побудова тексту – 文本结构

Повтор – 重复

Повторюваність – 重复性

Порівняльна конструкція – 比较结构

Порівняльний образ – 比较手法中的形象

Порівняння – 比较

Постановка питання – 提问方式

Пояснювальна конструкція – 解释结构

Пояснювальна частина – 说明部分

Пояснювальний текст – 说明性文本

Прагматика – 语用学

Прагматичний ефект – 语用效果

Прагматичний зміст – 语用意义

Приєм зіставлення – 对比手法

Приєм контрасту – 对比手法

Приєм повтору – 重复手法

Прийоми виразності – 表现手法

Пряме висловлювання – 直接表达

Пряме значення – 本义

Публіцистичний стиль – 新闻语体

Рр

Ритм мовлення – 言语节奏

Риторика – 修辞学

Риторична організація – 修辞结构组织

Риторична побудова – 修辞结构

Риторична структура тексту – 修辞结构

Риторична фігура – 修辞格

Риторичне запитання – 反问

Риторичний ефект – 修辞效果

Риторичний прийом – 修辞技巧

Сс

Семантика – 语义学

Семантичний відтінок – 语义色彩

Символ – 象征

Синонім – 同义词

Синтаксичні засоби – 句法手段

Смислова єдність – 语义统一

Смислова організація тексту – 语义组织

Смислова структура – 语义结构

Смислове навантаження – 语义负荷

Смислове ядро тексту – 文本语义核心

Смисловий акцент – 语义重点

Смисловий розвиток – 语义发展

Стилiстика – 文体学

Стилiстична варiативнiсть – 文体学变异

Стилiстична варiацiя – 文体学变化

Стилiстична доцiльнiсть – 文体学适切性

Стилiстичне значення – 文体学意义

Стилiстична iнтерпретацiя – 文体学解读

Стилiстична норма – 文体学规范

Стилiстична структура – 文体学结构

Стилiстична структура тексту – 文体学结构

Стилiстична функцiя – 文体学功能

Стилiстична функцiя тексту – 文体学功能

Стилiстична характеристика – 文体学特征

Стилiстичне значення слова – 词语文体学意义

Стилiстичне оформлення – 文体学表达

Стилiстичне оформлення тексту – 文体学表达方式

Стилiстичний аналіз – 文体学分析

Стилiстичний аналіз тексту – 文体学文本分析

Стилiстичний ефект – 文体学效果

Стилiстичний засiб – 文体学手段

Стилістичний контекст – 文体学语境

Стилістичний прийом – 修辞手法

Стиль мовлення – 语言风格

Структура речення – 句子结构

Структура тексту – 文本结构

Тт

Текст – 文本

Текстова організація – 文本组织

Тема тексту – 主题

Тематична єдність – 主题统一

Тематична організація – 主题组织

Тематична структура – 主题结构

Тематичний розвиток – 主题发展

Тематичний розвиток тексту – 主题发展结构

Тематичний центр – 主题中心

Тлумачення – 解释

Тон висловлювання – 表达语气

Тональність висловлювання – 表达语气色彩

Тональність мовлення – 语气色彩

Тональність тексту – 文本语气

Троп – 修辞手法

Уу

Узагальнення – 概括

Усне мовлення – 口头表达

Фф

Фігура мовлення – 修辞格

Фразеологізм – 成语

Функціональна роль контексту – 语境功能

Функціональна роль мовних засобів – 语言手段的功能作用

Функціональна стилістика – 功能文体学

Функціональний стиль мовлення – 功能文体

Хх–Цц

Характеристика мовлення – 言语特征

Художній образ – 文学形象

Художній прийом – 艺术手法

Художній стиль – 文学语体

Художній текст – 文学文本

Художня виразність – 文学表现力

Художня деталь – 文学细节

Художня характеристика – 文学特征

Цитата – 引语

Навчальне видання

Фрумкіна Арина Леонівна
Златовласова Олександра Володимирівна

Відповідальна за випуск: Фрумкіна А. Л.
Коректура: авторська редакція (українською та китайськими мовами)

Відповідальність за дотримання академічної доброчесності
несуть автори

Ум.друк.аркушів: 7,1
Міжнародний університет
Україна, 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 33